

371.4044

๑ 663๗

๘. ๐ ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ปริญญาโท

ของ

วิมล หนองพงษ์

12 ก.พ. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

196352

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

บทคัดย่อ

ของ

วิมล หนองพงษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2538

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 24 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เครื่องมือที่ใช้วัดสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบที (t-test)

ผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF GROUP WORK ON INTERPERSONAL RELATIONSHIPS
OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS OF ONGKHARAK SCHOOL
IN AMPHOE ONGKHARAK, CHANGWAT NAKHON NAYOK

AN ABSTRACT

BY

WIMON NONGPONG

Presented in partial fulfilment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinvirot University

May 1995

The purpose of this experimental research was to study the effect of group work on the interpersonal relationship of Mathayom Suksa II students of Ongkharak school in Amphoe Ongkharak, Changwat Nakhon Nayok in the academic year 1994. The subjects of 24 students were randomly selected from Mathayom Suksa II students whose interpersonal relationship were lower than twenty - fifth percentile. The subjects were then randomly divided into an experimental group and a control group, each group consisted of 12 students. The experimental group participated in the group work program while the control group was given the interpersonal relationship information program. The interpersonal relationship questionnaire was used in collecting the data. The data were analyzed by t - test.

The results were as follows :

- 1.The interpersonal relationships of the students participated in the group work program significantly increased at .01 level.

- 2.The interpersonal relationships of the students given the interpersonal relationship information program significantly increased at .01 level.

- 3.The interpersonal relationships of the students participated in the group work program were significantly higher than those given the interpersonal relationship information program at .01 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรให้รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอก จิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....*elon*.....ประธาน

(ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....*Gar Atchorn*.....กรรมการ

(อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์)

คณะกรรมการสอบ

.....*elon*.....ประธาน

(ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....*Gar Atchorn*.....กรรมการ

(อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์)

.....*พิศ ธรรม*.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....*ญ. นวน*.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่..12...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ.2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ ความรัก และความห่วงใยของ ศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องพรรณ เกิดนิทกซ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภิณหรัถีกา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ และรองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.คมเพชร จัตรศุภกุล หัวหน้าภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.กาญจนา หาลิตะพันธุ์ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภะและคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ และคำแนะนำ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทองหล่อ ขี้ยวงค์ษา ผู้อำนวยการโรงเรียนองครักษ์ อาจารย์ ชะเจน ตันจ้อย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ดุขฎี หนองพงษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรการโรงเรียนองครักษ์ คณาจารย์โรงเรียนองครักษ์ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน องครักษ์ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถามและเข้าร่วมทดลองในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประยุทธ วรณบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนา "นายก พินาการ" อาจารย์ไพโรจน์ อิ่มโอษฐ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ คณาจารย์โรงเรียน บ้านนา "นายกพินาการ" ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนา "นายกพินาการ" ที่ให้ความ ร่วมมืออย่างดียิ่งในการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณร้อยตรีคณิศร์ คำแกม ศึกษาธิการจังหวัดนครนายก คุณมานิตย์ บุญข้า คุณโกมินทร์ วิมลศรี ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดนครนายก ตลอดจนเจ้าหน้าที่และข้าราชการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครนายกทุกท่านที่เป็นกำลังใจ และให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ปัญญา สุชะวนิชย์ อาจารย์วันชัย อยู่ตรง คุณนิสาชล พงศ์พานานุกเวช คุณสุรีย์ ป้องกัน และคุณศรัณยา ประใจ ที่คอยช่วยเหลือตลอดการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณพ่อลมูล คุณแม่สังเวียน หนองพงษ์ พี่ และน้องทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดการทำวิจัยครั้งนี้

วิมล หนองพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
สมมติฐาน.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	8
ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	8
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	9
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม.....	12
ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม.....	13
เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม.....	15
ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	21
ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	21
การสร้างสัมพันธภาพ.....	22
การพัฒนาสัมพันธภาพ.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	32

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	34
	แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	35
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	35
	แบบแผนการทดลอง.....	39
	การดำเนินการทดลอง.....	39
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	42
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
5	บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	47
	บทย่อ.....	47
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	47
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	47
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	48
	การดำเนินการทดลอง.....	48
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
	อภิปรายผล.....	50

ข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	62
ภาคผนวก ก	63
ภาคผนวก ข	152
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples.....	43
2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples.....	44
3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples....	45
4 เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples ในรูป Difference Score.....	46
5 การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	153
6 คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	154
7 แสดงคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	155
8 แสดงคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ.....	156

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	วงล้อสัมพันธ์ภาพ.....	29
---	-----------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

บุคคลต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่มีใครสามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความราบรื่น ดังที่ ฟิลลิปตัน ทองอุไร (2529 : 96) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตที่โดดเดี่ยวอ้างว้าง ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตร อาวะกุล (2526 : 81 - 83) ได้ศึกษาบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่บีบคั้น แต่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข สนุกสนานกับการทำงานช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวและเพื่อนฝูงได้ดีนั้น พบว่า บุคคลเหล่านี้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี

สังคมแห่งแรกของบุคคลคือครอบครัว เด็กเริ่มมีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว เช่น บิดา มารดา ญาติพี่น้อง สังคมของเด็กจะเริ่มกว้างขึ้นตามลำดับ โรงเรียนเป็นสังคมที่กว้างขึ้นของเด็ก เด็กจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียน ซึ่งฮาร์วิกเอิร์สท์ (สุภาพวรรณ โคตรจรัส. 2527 : 130 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน รวมทั้งมีความพึงพอใจในสัมพันธภาพดังกล่าว เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กโดยที่เด็กทุกคนต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งริงเนส(Ringness. 1968 : 271)กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เขารู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับจากคนอื่น นอกจากนี้ กรอนลันด์ (มาลินี อยู่โพธิ์. 2525 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Grondlund. 1959) กล่าวว่า แบบแผนของความสัมพันธ์ที่วัยรุ่นมีต่อเพื่อนจะเป็นเครื่องตัดสินว่าเขามองโลกและตนเองอย่างไร ถ้าเขารู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน เขาก็จะรู้สึกว่าโลกนี้เป็นสถานที่อบอุ่นน่าอยู่ และมีความมั่นใจในตนเอง รวมทั้งบุคคลอื่นด้วย ทำให้สามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนจะช่วยทำให้วัยรุ่นได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนและรู้จักตัวเองตามความเป็นจริงมากขึ้น (Rogers. 1962 : 340-342) นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความราบรื่นในการสัมพันธ์กัน เชื้อถือ ไว้วางใจ ร่วมมือร่วมใจและเข้าใจกัน (วิจิตร อาวะกุล. 2528 : 11) ในทางตรงข้ามหากการมีสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่นล้มเหลว จะทำให้รู้สึกไร้ค่า เกิดความคับข้องใจ (วัชร ทรัพย์มี. 2525 : 226) ไม่ไว้วางใจผู้อื่น รู้สึกวิตกกังวล และสุขภาพจิตไม่ดี (Johnson. 1972 : 3-7) สัมพันธภาพกับเพื่อนจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในอนาคต และมีผลกระทบในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการเรียน ซึ่งจะได้เห็นได้จากการศึกษาของเสาวรัตน์ จุลรัตน์ (2535 : 116) พบว่า นักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดีจะมีปัญหาการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนดี และจากการศึกษาของเดวิด (David. 1971 : 68) พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นสูง จะมีแนวโน้มเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย ซึ่งในปัจจุบันพบว่า วัยรุ่นเป็นจำนวนมากมีปัญหาในเรื่องการอยู่ร่วมกับเพื่อน การติดต่อสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและชีวิตในด้านอื่น ๆ ด้วย (พรณราย ทวีระประภา. 2529 : 1 - 2)

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนนครราชสีมา อำเภอนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์แนะแนว พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ ไม่เข้าใจตนเองและเพื่อน ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ไว้วางใจกัน ไม่ช่วยเหลือกัน และไม่มีการให้และการรับที่เหมาะสมต่อกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, และ 3 จำนวน 284 คน, 343 คน และ 246 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 64 ไม่เข้าใจตนเองและเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ไม่ไว้ใจเพื่อน ไม่ให้อภัยเพื่อนเมื่อเพื่อนผิดพลาด ไม่ช่วยเหลือเพื่อน และไม่เชื่อมั่นในตัวเพื่อน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 72 ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด รู้สึกไม่แน่ใจที่จะคบกับเพื่อน รู้สึกว่าเพื่อนไม่ให้การ

ยอมรับ ไม่ชอบใจเพื่อน ไม่กล้าปรึกษาหรือเล่าปัญหาและความรู้สึกให้เพื่อนฟัง และนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 68 ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดง
ความคิดเห็น ไม่กล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด รู้สึกไม่แน่ใจที่จะคบกับเพื่อน รู้สึกว่า
เพื่อนไม่ให้การยอมรับ ไม่ชอบใจเพื่อน ไม่กล้าปรึกษาหรือเล่าปัญหาและความรู้สึกให้เพื่อนฟัง

จากผลการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาสัมพันธภาพระหว่าง
บุคคลกับเพื่อนของนักเรียน ซึ่งวิธีการที่จะพัฒนาสัมพันธภาพของบุคคลนั้นมีหลายวิธี เช่น การสอน
การบรรยาย การอ่านหนังสือ และกิจกรรมกลุ่ม (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2530 : 137)

สำหรับกิจกรรมกลุ่มนั้น คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 2. 137) กล่าวว่า
กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดี เพราะเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วม
กิจกรรมกลุ่มมีความเข้าใจและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมกลุ่ม
เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง
สมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในตัวของแต่ละคน

นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มยังสามารถสนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล เช่น
ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ และยังช่วยเสริมสร้าง
พัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม ทักษะคิด ความสนใจ และความเจริญงอกงามในด้านความรู้และ
ทักษะของบุคคลอีกด้วย เมื่อบุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน จะมี
สัมพันธภาพซึ่งกันและกัน จึงเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจตนเองและสมาชิกภายในกลุ่ม
พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจ
ทำให้ความรู้สึกคับข้องใจ สับสน วุ่นวายค่อย ๆ บรรเทาเบาบางลงไป และสามารถเข้ากับ
กลุ่มเพื่อนได้เป็นอย่างดี (Strang. 1957: 13 - 14) และจากการศึกษาของนภาพร พุ่มพฤษ
(2529 : 74) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น
นอกจากนี้ ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรม
กลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อ
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์
จังหวัดนครนายก เพื่อจะศึกษาว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มให้แก่นักเรียนสามารถพัฒนาสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคลของนักเรียนได้อย่างไร เพื่อจะได้นำมาใช้พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ
3. นักเรียนที่ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องที่มีความชำนาญในการใช้กิจกรรมกลุ่ม ได้นำวิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 52 คน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโครเอเชีย และการตอบแบบสอบถาม

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจำแนกเป็น 2 วิธี ได้แก่

3.1.1 กิจกรรมกลุ่ม

3.1.2 การให้ข้อเสนอแนะ

3.2 ตัวแปรตาม คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ดังนี้

1.1 การเข้าใจตนเองและเพื่อน ได้แก่

1.1.1 การเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง

1.1.2 การเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อน

1.2 ความเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่

1.2.1 การเป็นผู้ฟังที่ดี

1.2.2 การกล้าแสดงความคิดเห็น

1.2.3 การกล้าปฏิเสธ

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.3.1 การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

1.3.2 การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

1.4 ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1.5 การให้และการรับ

1.6 การช่วยเหลือเพื่อน

2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยให้นักเรียนร่วมกันกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิเคราะห์ และสรุปผลจากการกระทำนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกับเพื่อน เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง และการเล่นเกม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ ได้แก่ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบ แนวทางการเข้าร่วมกิจกรรม และสนทนานำเข้าสู่กิจกรรม

2.2 ขั้นกิจกรรม ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่าง และการเล่นเกม

ในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2.3 ขั้นวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น

2.4 ขั้นสรุป ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้น และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มทดลอง

3. การให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยให้นักเรียนอ่านเอกสาร และศึกษากรณีตัวอย่างที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นนำ ได้แก่ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ

3.2 ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ผู้วิจัยแจกเอกสาร กรณีตัวอย่าง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปราย

และซักถาม

3.3 ขั้นสรุป ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด

และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.3 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.5 เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.6 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 2.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 2.2 การสร้างสัมพันธภาพ
 - 2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพ
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เฮอร์โรลด์(Herrold. 1952 : 492 - 504) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

คาร์ทไรท์ และซานเดอร์ (Cartwright and Zander. 1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม

การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกันและกันเพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน และยังใช้ฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมต่าง ๆ

คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 136) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมที่ทำให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มโดยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มตลอดเวลาที่ร่วมกระทำกิจกรรมเหล่านั้น และมีผลทำให้บุคคลมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่มหรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาและกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม อันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ

1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เบนเนต (Bennett. 1963 : 5 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้คือ

1. เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว ได้แก่

- 1.1 เพื่อการประมุนิเทศสมาชิกใหม่ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกเอง
- 1.2 เพื่อให้ได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในกลุ่มอันจะช่วยให้งดกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มเป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ
- 1.3 เพื่อให้รู้จักปรับตัวได้อย่างเหมาะสมมีเหตุผล
- 1.4 เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง พัฒนาความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะเด่นของตนเอง การปรับตัวทางสังคมและส่วนตัว
- 1.5 เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะส่งเสริมการเรียนรู้
- 1.6 เพื่อศึกษาถึงเรื่อง ชีวิตการทำงาน ปัญหาของการปรับตัวต่ออาชีพ และความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

1.7 ช่วยในการเรียนรู้วิธีการที่จะสร้างโครงการและวางแผนการศึกษา และอาชีพในระยะยาวที่เหมาะสม

1.8 ช่วยพัฒนามาตรฐาน ค่านิยมของบุคคล อันจะช่วยให้บุคคลสามารถ เลือกรับประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิต และพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2. ก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่มีโอกาสปลดปล่อยความ ตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น ทั้ง ศึกษาปัญหาของคนที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยน ผ่อนตาม นำมาแก้ไขปรับปรุง บุคลิกภาพ วิถีทางชีวิต และได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. ช่วยการแนะแนวบุคคลอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นรายบุคคล

4. ช่วยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะช่วยให้ เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ท (Traxler and North. 1957 : 320) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้ห้องสมุด การศึกษาในโอกาสต่าง ๆ หรือเรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลของกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ บัตตัน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคน เพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

สำหรับ วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 170 - 172) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อให้เข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น

3. เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคลโดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับปฐักแก้ไข เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ความรู้สึก พฤติกรรมต่าง ๆ และสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

1.3 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ออตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิมขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-12 คน จึงจะทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด

วัตสัน และแฮร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Watson and Hare. n.d.) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่เกินไปและควรมีจำนวน 5 คน เป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12 - 15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลง อาจทำให้กลุ่มแตกแยกกันง่ายขึ้น

ทรม์ และมิลเลอร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Trump and Miller. n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไมเหมาะสม เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ คมเพชร จัตรศุกกุล (2530 : 26) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มในการทำงานกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน เพราะในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกันบางคนอาจจะรับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกค้ำข้องใจที่ไม่ม้งานทำในกลุ่มไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การทำกิจกรรมเกิดผลดี ควรมีขนาด 5-15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง มีงานทำในกลุ่ม และมีโอกาสได้ใช้ทักษะของตนทั่วถึงกัน แต่ก็สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น สถานการณ์ และเหตุผลอื่น สำหรับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มขนาด 12 คน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และจะใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

1.4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ผกา บุญเรือง (2525 : 101) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ คือ การปูพื้นฐานให้ผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน หรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา
2. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ในภายหลัง
3. ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์ คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ผู้ดำเนินการจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ และอภิปรายร่วมกัน จนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป เมื่อผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ผู้ดำเนินการจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไป ถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง เสร็จแล้วผู้ดำเนินการและผู้เรียนช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 133 - 134) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้

จะเกิดจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำการกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญา หรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้ขึ้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนรู้ในทันที ซึ่งจะช่วยให้เขามีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิชาการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้เขามีเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ขั้นนี้ นักเรียนจะรวบรวมแนวความคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองซึ่งจะทำให้ได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้งปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติ และสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยกันคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. **ขั้นประเมินผล** นักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 43 - 44) ได้เสนอขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. **ขั้นนำ** ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกาคำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทบทวน และซักถามความเข้าใจด้วย

2. **ขั้นกิจกรรม** ได้แก่ การดำเนินบทบาท และหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแลกเปลี่ยนตามกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงานและการแสดงออก

3. **ขั้นอภิปราย** ได้แก่ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และการเสนอแนววิธีการต่าง ๆ

4. **ขั้นสรุปและการนำไปใช้** ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ และความคิดเห็น ใน 2 ลักษณะ คือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

1.5 เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้โดยแต่ละวิธีการนั้นจะถูกนำไปใช้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

1) **การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)** เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหัวข้อที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างเป็นธรรมชาติ (Morris. 1965 : 12) นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตย เพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดี

เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย การอภิปรายกลุ่มจะช่วยก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสังคม การมีสัมพันธภาพกันใหม่ การบูรณาการความคิดและความต้องการซึ่งกันและกัน (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2530 : 63 - 64)

2) การแสดงบทบาทสมมติ (Role - playing) เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างอิสระ โดยผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้เตรียมสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องการขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือสถานการณ์การประชุม ในการแสดง ผู้แสดงจะต้องใช้บทบาทและบุคลิกภาพของตนเองโดยไม่มีการซ้อมหรือเตรียมการมาก่อน เพียงแต่ผู้นำกลุ่มจะให้ผู้แสดงได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้แสดงอาจจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เวลาที่ใช้แสดงจะเป็นช่วงสั้น ๆ ภายหลังการแสดง จะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและการอภิปรายของกลุ่ม (สุธีรพันธ์ กรลักณ์. 2516 : 51 - 64)

3) กรณีตัวอย่าง (Cases) เป็นวิธีการใช้ตัวอย่างหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ปัญหาที่นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น (ผกา บุญเรือง. 2525 : 99)

4) เกม (Games) เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งผลจะออกมาในรูปการแพ้หรือชนะ โดยจะเน้นในเรื่องการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิก และจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกติกาของเกมที่ผู้นำกลุ่มกำหนดเอาไว้ให้ (ทิศนา เทียนเสม. 2515 : 37) องค์ประกอบของเกม ได้แก่

4.1 กติกา เพื่อให้สมาชิกได้ทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบเรียบร้อยบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยไม่ต้องพะวงอยู่กับสิ่งนอกประเด็น

4.2 วิธีการ เป็นขั้นตอนของการเล่นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศของการเล่นเกม

4.3 จุดมุ่งหมายของเกม เป็นเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้ บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น

4.4 อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด เป็นพฤติกรรมและความ รู้สึกที่สมาชิกที่เล่นเกมได้แสดงออกและรับรู้ซึ่งกันและกัน (ทิตินา เทียนเสม. 2515 : 137)

5) สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์ให้คล้ายคลึง กับความเป็นจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสัมผัสความรู้สึกจริง ๆ ในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น โดยต้องอาศัยกิจกรรมอื่นเป็นส่วนประกอบ เช่น เกม หรือบทบาทสมมติ (ทิตินา เทียนเสม. 2515 : 37)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สามารถ ใช้ได้หลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกม และ สถานการณ์จำลอง เป็นต้น สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการดำเนิน กิจกรรมทั้ง 5 เทคนิค ตามความเหมาะสม

1.6 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ส (Roger. 1970 : 121 - 122) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ กิจกรรมกลุ่ม ดังนี้ คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึก
2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผย ความรู้สึกมีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถ ในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองมีการแสดงที่ตรงกับความรู้สึกของตน
3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self-Actualization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง
4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นคงยิ่งขึ้นลด การสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 2 - 5) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. ในด้านพัฒนาการ กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

1.1 สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ได้แก่

ก. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้จะได้รับการตอบสนองอย่างสำเร็จเมื่อบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่ง

ข. ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประเภทนี้มีความสำคัญมากบุคคลจะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุขเมื่อเขารู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนรักเขา ความปลอดภัยในด้านความรู้สึกนี้เป็นที่ปรารถนาสำหรับทุกคน

ค. ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ บุคคลอยู่รวมกลุ่มอย่างมีความสุขก็ต่อเมื่อกลุ่มให้การยอมรับการเป็นสมาชิก

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะที่เดียวกันเขาก็จะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเขาด้วย

1.3 การพัฒนาทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ในขณะที่บุคคลมีความซาบซึ้งในกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะพัฒนาเป็นความสนใจที่แน่นอน เมื่อมีการปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่ม บุคคลมักจะได้ทำงานบางอย่างซึ่งก็เท่ากับเป็นการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้เรื่องของสังคมสามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม

1.4 ในด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน นอกจากจะให้ข้อสังเกตทางด้านอาชีพแล้วยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่าง ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ ในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงาน เป็นต้น

2. ในด้านวินัย สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาที่จะสังเกตและทราบปัญหาของสมาชิกในกลุ่ม เช่น นักเรียนที่ไม่สามารถจะติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม นักเรียนที่มีความก้าวร้าวและยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทำให้กลุ่มไม่ยอมรับ นักเรียนที่ขี้อายและควรได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะบางประการ เป็นต้น

3. ในด้านการบำบัด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว รู้จักการควบคุมอารมณ์ สร้างความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้อื่นได้ดีขึ้น มีการพัฒนานิสัยของตนเองทำให้เป็นคนที่มีอิสระในตนเอง ค้นพบความสามารถพิเศษบางประการในตนเอง

4. สำหรับโรงเรียนและชุมชน นักเรียนของโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

พนม ลัมอารีย์ (2522. : 56 - 57) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. สมาชิกได้ทดสอบและแสดงความสามารถ เช่น ในกรณีที่คนพูดเก่ง แต่ไม่มีโอกาสจะพูดที่ไหน ก็อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดสอบหรือแสดงความสามารถให้คนในกลุ่มเห็น

2. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน

3. ช่วยเสริมสร้างคามมีวินัยและความอดทนให้แก่ตนเอง จากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน

4. ช่วยให้เกิดความรู้สึกลดอดภัย อบอุ่น มีกำลังใจ มีความรัก ช่วยบำรุงขวัญของสมาชิก ช่วยให้เห็นใจตนเองดีขึ้น รู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้สมาชิก ได้พัฒนาความมีวินัยและความอดทนในตนเอง ช่วยให้เห็นใจตนเอง ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ปรับปรุงเจตคติ และนิสัยใจคอ ได้เป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน ช่วยให้เกิดความ

รู้สึกอบอุ่น มีคนปลอดภัย เกิดความรักและกำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านพัฒนาการ ด้านการวินิจฉัย ด้านการบำบัดและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เทรปปา และไฟร์ค (Treppa and Frike. 1972 : 466 - 468) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกลุ่มมาราธอนที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจในตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับตนเอง เข้าใจในความเป็นมนุษย์ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับตนในอุดมคติ

เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt. 1977 : 3953 - A) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการใช้กระบวนการกลุ่มมีการยอมรับตนเองดีขึ้น

1.7.2 งานวิจัยในประเทศ

เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 41) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น

นิตยา เขียงทอง (2529 : 42) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้น

บุญศรี จิงหนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนคนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหา กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น สรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม อันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น การยอมรับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวทางสังคม การปรับตัวกับเพื่อน และมนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกันของบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวัง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม (พิสิทธิ์ ปทุมบาล. 2538 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Philip and The Merrian. 1966 : 125)

ชัยพร วิชชาวุธ (2530 : 69) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่น ๆ ในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกรรมที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ และวิจิตร อาวะกุล (2526 : 50) กล่าวว่า ก่อนที่เราจะสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี เราต้องทราบตัวเราเองก่อนว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง จะได้แก้ไขปรับปรุงตัวเราให้เป็นที่ยอมรับชอบพอ นอกจากนั้นสุธีรพันธุ์ กรลักษณ์ (2526 : 1) กล่าวว่า เมื่อคนเราเข้าใจ

ตนเอง และยอมรับตนเองแล้ว ก็จะเข้าใจและยอมรับผู้อื่นดียิ่งขึ้น

ซิคเกอร์ริง (Chickering. 1969 : 94) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ เป็นต้น และกิตติยวดี บุญเชื้อ (2525 : 114) กล่าวว่าในการพึ่งพาช่วยเหลือกันนั้น เป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกัน ไม่มีใครจะเป็นผู้รับหรือผู้ให้อยู่ฝ่ายเดียวได้ นอกจากนี้ ซูซีย์ สมิทธีไกร (2528 : 113 - 114) กล่าวว่า บุคคลต้องเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและของบุคคลอื่น ต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเองหรือมีลักษณะที่คอยตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอ หรือพยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียวซึ่งการเป็นตัวของตัวเองนั้น ช่าง ทัศนียากุล (2522 : 57) กล่าวว่า ได้แก่ การที่บุคคลมีอิสระในการคิด ในการทำตามความรู้สึกตามที่ตนต้องการ แต่ทั้งนี้ ไคลแมน และแฮมเมน (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2527 : 287 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974) กล่าวว่า ต้องเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคลอื่นเช่นกัน มิฉะนั้นสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้างลงได้

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ได้แก่ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น และการให้และการรับ

3.2 การสร้างสัมพันธภาพ

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีนั้นต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งวิจิตร อวระกุล (2526 : 50) กล่าวว่า ก่อนที่เราจะสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีนั้น เราต้องทราบตัวเราเองก่อนว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง จะได้แก้ไขปรับปรุงตัวเราให้เป็นที่น่าชมชอบพอ หรือเสริมสร้างจุดดีให้ดีขึ้นหรือเด่นยิ่งขึ้น

ลูอีรันทซ์ กรลักซ์ (2526 : 1) กล่าวว่า เมื่อมนุษย์รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองแล้วก็จะรู้จักเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 75) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเข้าใจกัน ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ในการเรียนรู้ที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ควรจะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ "ตน" หรือ "ตนเอง" เสียก่อน ซึ่งคมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 112 - 113) ได้แบ่ง "ตน" ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนที่คนเราอยากจะเป็น เช่น อยากเป็นคนเก่ง คนรวย คนสวย เป็นต้น

2. ตนที่ตนเองรับรู้และคนอื่นรับรู้ (Percieved Self) มี 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 ตนที่ตนเองรับรู้ หมายถึง การที่เรามองตนเองว่าเป็นอย่างไร เช่น เรามองว่าตัวเราเก่ง ดี ฉลาดหลักแหลม เป็นต้น

2.2 ตนที่คนอื่นรับรู้ หมายถึง การที่คนอื่นมองว่าเรามีลักษณะอย่างไร เช่น เป็นคนสุภาพ ไม่เป็นมิตร เอาเปรียบ เป็นต้น

3. ตนที่เป็นจริง (Real Self) หมายถึง สภาพที่แท้จริงของบุคคล บางครั้งบุคคลบางคนไม่สามารถรู้จักตนเองได้ดี จึงแสดงพฤติกรรมออกไปไม่เหมาะสม เช่น บางคนชอบร้องเพลง ทั้ง ๆ ที่ร้องไม่ไพเราะเลย

นอกจากนี้ จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 7 - 9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้ดังนี้ คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้ เข้าใจ และยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งฮามาเชค (Hamachek. 1971 : 112) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลยังมีการยอมรับตนเองมากเท่าไรก็จะมีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้นเท่านั้น และมีความไว้วางใจกัน โดยเชื่อมั่นว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ทำให้เราเกิดความเดือดร้อน จะให้การสนับสนุนเรา และความไว้วางใจนี้ จะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น มีการติดต่อกันอย่างเปิดเผยและมีการช่วยเหลือกันเท่าที่กระทำได้ ซึ่ง

ความไว้วางใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญ หากปราศจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้วความสัมพันธ์ก็ไม่อาจดำเนินต่อไปได้

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิดความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบอย่างเปิดเผยและอย่างตรงไปตรงมา

3. การยอมรับและสับเปลี่ยนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหา หรือ ประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้ง จะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราต้องเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและของบุคคลอื่น และต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเองหรือมีลักษณะที่คอยสนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอหรือพยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ (ฐชัย สมิติไกร. 2528 : 113 - 114)

นอกจากนี้การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพราะบุคคลจะดีเหมือนกันหมดทุกคนไม่ได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่คนเลวไปหมดทุกคน บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้คละกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การยอมรับความแตกต่างของบุคคล จะทำให้บุคคลทำใจได้ มีความอดทนในความสัมพันธ์กัน (วิจิตร อวะกุล. 2526 : 20)

วิจิตร อวะกุล (2526 : 21 - 22) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของบุคคล ไว้ดังนี้

1. รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง (Appearance) บุคคลย่อมเลือกเกิดไม่ได้ บางคนสูง บางคนต่ำ บางคนขาว บางคนหน้าตาดี บางคนพิการ เป็นต้น แต่บุคคลมีความเป็นคนเสมอกันหมด ดังนั้น จึงไม่ควรมัวอคติในรูปร่าง ท่าทาง และการแต่งกายของบุคคลในการมีสัมพันธภาพกัน

2. อารมณ์ (Emotion) บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน บางคนอารมณ์เย็น บางคนอารมณ์ร้อน ไมโท จุนเจียว ไกรธงาย
3. นิสัย (Habit) บางคนนิสัยดี ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต แต่บางคนนิสัยใจคอร้าย ไร้ใจไม่ได้ คดโกง เป็นต้น
4. ทิศนคติ (Attitude) ความรู้สึกที่แสดงออกแตกต่างกันเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่เหล่า
5. พฤติกรรม (Behavior) การแสดงออกของบุคคลแตกต่างกันไปตามสาเหตุหรือสิ่งเร้า
6. ความถนัด (Aptitude) บุคคลมีความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ถ้าได้ทำงานที่ถนัด จะทำได้มาก ทำได้ดี ผลงานดี ขวัญในการทำงานดี แต่ถ้าให้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัด นอกจากจะทำได้ไม่ได้หรือทำได้แต่ไม่ดี ผลงานเสียแล้ว ยังหนักใจ และกลุ้มใจอีกด้วย
7. ความสามารถ (Ability) บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ด้านร่างกายแข็งแรงไม่เท่ากัน คนที่แข็งแรงย่อมทำงานหนักได้มากกว่าคนอ่อนแอ ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง และผู้หญิงทำงานละเอียด เรียบร้อยกว่าผู้ชาย
8. สุขภาพ (Health) บุคคลย่อมมีสุขภาพอ่อนแอแข็งแรงไม่เท่ากัน บางคนผอมแห้งแรงน้อย บางคนมีโรคประจำตัว บางคนสมบูรณ์
9. รสนิยม (Taste) บุคคลมีรสนิยมต่างกัน ดังนั้นไม่ควรดูถูกเหยียดหยามเยาะเย้ย ถากถาง ต่ำหนิติเตียนกัน เพราะบุคคลมีพื้นฐานต่างกัน
10. สังคม (Social) สังคมของบุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกัน ทุกคนจะมีโลกและสังคมของตนเอง

เดวิส (Davis. 1967 : 15 - 18) กล่าวว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน บุคคลโดยทั่วไปนั้นถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือน ๆ กันหมด แต่ที่จริงแล้วบุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว นั่นคือ แต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติ ปัญญา ร่างกาย ซึ่งหมายถึง รูปร่าง ลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์ และสังคม ซึ่งหมายถึง การศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่นับถือ

ดังนั้น การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จึงไม่ควรคาดหวังที่จะให้คนอื่นคิดและปฏิบัติเหมือนเรา ขณะเดียวกัน เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือปฏิบัติเหมือนคนอื่น

นอกจากนี้บุคคลจะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อน ความไว้วางใจจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่ใช่ไปสู่จุดสูงสุดเลยภายในครั้งเดียว ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการสนับสนุนและยอมรับ มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรรถิยะภา หอมเศรษฐี. 2529 : 53 - 54) ถ้าบุคคลเรียนรู้ที่จะไว้วางใจบุคคลอื่น จะทำให้บุคคลนั้นไม่มองว่าตนเองอยู่เหนือกว่าหรือต่ำกว่าบุคคลอื่น แต่จะนับถือบุคคลอื่นว่าเป็นบุคคลคนหนึ่ง หรือเป็นเพื่อน มิใช่ศัตรูหรือคู่แข่ง สำหรับบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไป และชอบตำหนิตัวบุคคลอื่น จะเป็นบุคคลที่ไม่มีความไว้วางใจ (ชูชัย สมิติโกกร. 2528 : 87 - 88)

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นคือ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่บุคคลนั้นมีปัญหา แต่เราจะไม่แก้ปัญหแทนบุคคลนั้นทั้งหมดทุกอย่าง เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองได้ (ชูชัย สมิติโกกร. 2528 : 113-114) และในการช่วยเหลือกัน ควรมีลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพราะไม่มีใครจะเป็นผู้รับหรือผู้ให้อยู่ฝ่ายเดียวได้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่และเป็นเครื่องเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น คือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิตติยวดี บุญชื่อ. 2525 : 114)

โคลแมนและแฮมเมน (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2527 : 287 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพ
ของกันและกัน

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ ซึ่งสัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่ขึ้น
ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อ ได้แก่

4.1 ภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

4.2 การเลือกรับรู้ โดยสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้รับ

ข้อเท็จจริงทั้งหมด ทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกขณะรับรู้ ทำให้ตีความผิดพลาด

4.4 ความไวในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกที่ซ่อนเร้น ซึ่งอาจทำให้การ
รับรู้และตีความผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและผู้อื่น ได้แก่

5.1 การรับรู้ตนเองตามความเป็นจริงซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจและยอมรับ
ตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นตามความเป็นจริงอันจะนำไปสู่การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น

5.3 การรับรู้สัมพันธภาพตามความเป็นจริง เพื่อจะสนองความต้องการและ
ก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

6. การห่วงใยผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกได้โดยการพูดลอบใจ แสดงความห่วงใย
ความซาบซึ้ง หรือช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจหรือมีปัญหา

7. การเคารพตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง เคารพต่อ
ความคิดเห็นและความเชื่อของตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพื่อจะหลีกเลี่ยง
ความขัดแย้ง แต่เป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว และในเชิงสร้างสรรค์มากกว่า เช่น
ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบ เห็นว่าไม่สวย การตอบว่าดู
ไม่คุ้นหน้า ทรงเดิมถ้าจะรับหน้ามากกว่า คงจะเป็นการสร้างสรรค์กว่าการตอบว่า ดูไม่ได้เลย
หรือน่าเกลียดมาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่นการ
ห่วงใยและเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยจึงจะทำให้สัมพันธภาพดำเนินไปอย่างราบรื่นด้วยดี

นอกจากนี้ คาร์คัฟ และเบเร็นสัน (Carkhuff and Berenson. 1977 : 203 - 207) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้แก่

1. การเปิดเผยความรู้สึก เต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง
2. การมีความรู้สึกร่วม สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น
3. การเคารพและยอมรับในบุคคลอื่น คือ ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิดไม่ประเมิณบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
4. การยอมรับ ได้แก่ การเป็นผู้ฟังที่ดี พยายามทำความเข้าใจและให้ความสนใจบุคคลอื่น

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้น ควรมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น จึงจะนำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

2.3 การพัฒนาสัมพันธภาพ

แซสส์ (Sasse. 1975 : 115 - 117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

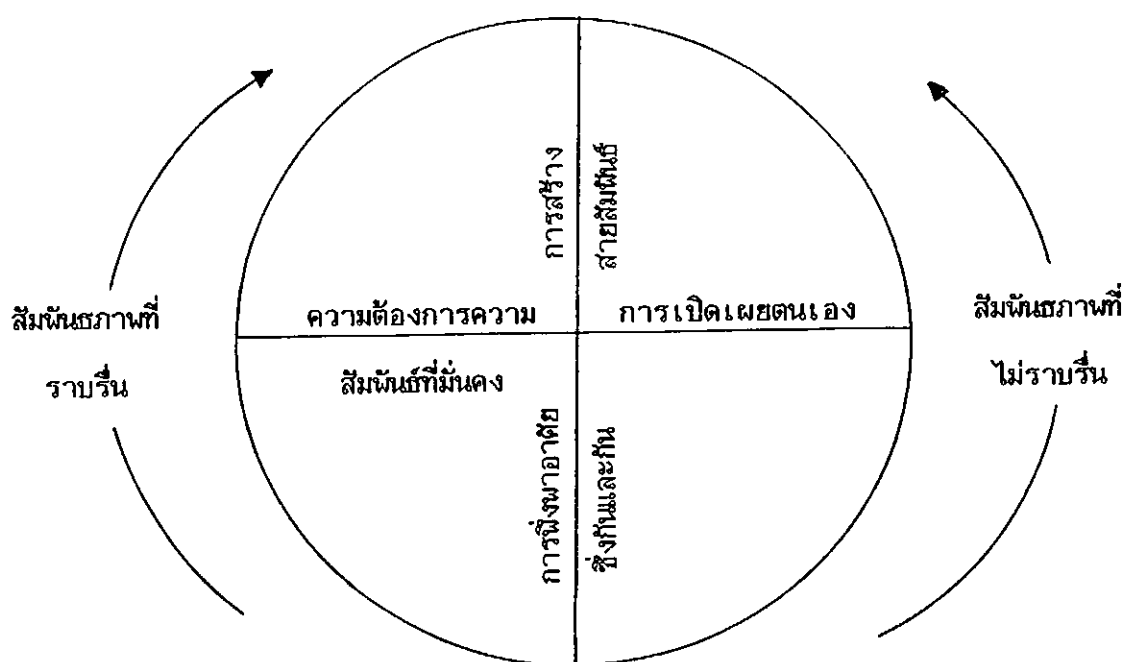
การพัฒนาสัมพันธภาพ ประกอบด้วย

1. การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจ การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ขณะที่พัฒนาสายสัมพันธ์ บุคคลจะรู้สึกสบายใจไม่ป้องกันตนเองแต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น
2. การเล่าเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีสายสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าถึงความรู้สึก ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

3. การรู้จักพึ่งพาซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทราบว่าผู้อื่นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อจะได้ตอบสนองได้ถูกต้อง และทราบว่าช่วยเหลือกันได้อย่างไร

4. ความต้องการสัมพันธที่มั่นคง บุคคลจะเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และมีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

แซสส์ ยังกล่าวอีกว่า การพัฒนาทั้งสี่ขั้นเปรียบเหมือนซี่ล้อรวมทั้งหมดคือวงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้าหรือข้างหลังได้ หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและจะหมุนไปเรื่อย ๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคง แต่ถ้าการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการโต้เถียง เอาชนะกัน ในบรรยากาศที่ไม่ดี จะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง และการสร้างสายสัมพันธ์จะลดลง การพบปะกันน้อยลง เปรียบเหมือนวงล้อที่หมุนไปข้างหลัง

ภาพประกอบ 1 วงล้อสัมพันธภาพ

นอกจากนี้ แซสส์ (Sasse. 1975 : 118 - 120) ยังกล่าวว่า การสร้างความคุ้นเคยเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเปรียบเสมือนบันไดที่บุคคลต้องก้าวไปที่ละขั้น ดังนี้

1. ความใกล้ชิดทางปัญญา เมื่อบุคคลมาพบกันมักจะเริ่มความสัมพันธ์ด้วยคำพูด และความคิด เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์ ความเป็นไปของสังคม เป็นต้น ในขั้นนี้ต่างก็รักษาความรู้สึกที่แท้จริงในบางเรื่องของตนไว้และไม่แสดงออกเกินไป
2. ความใกล้ชิดทางร่างกาย บุคคลที่มาถึงขั้นนี้จะมีความสนิทสนมกันมากขึ้น มีการสัมผัสกัน เช่น การจับมือ การแตะไหล่ การโอบกอด เป็นต้น
3. ความใกล้ชิดทางอารมณ์ บุคคลจะสามารถแสดงความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้ง ไม่ปกป้องตนเอง บุคคลจะสามารถเข้าใจ มีความรักและสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้สึกส่วนตัวหรือความคิดส่วนตัว

เนื่องด้วยความต้องการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน บางคนต้องการหรือชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะบุคคลนั้นมีความคิด และความสามารถทางปัญญา ส่วนบางคนอาจมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพราะมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ในขณะที่สัมพันธ์ภาพกำลังพัฒนาขึ้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาลักษณะความสัมพันธ์ภาพคือ ลักษณะของบุคคล ได้แก่ (Sasse. 1975 : 120 - 131)

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจในที่นี้ หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความไว้วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อสัมพันธ์ภาพ กล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความไว้วางใจจะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวชี้ว่า วงล้อสัมพันธ์ภาพจะเดินไปทางใด
2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรักความพอใจจะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสัมพันธ์ภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นจะต้องมีความรัก เช่น สัมพันธ์ภาพในทางธุรกิจ
3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธ์ภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น

พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะหรือความสามารถ บุคลิกภาพ แต่พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บุคคลบางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขมากที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

คัมมิง (Cumming. 1949 : 145 - 146) กล่าวว่า สัมพันธภาพจะเกิดได้ดีขึ้นควรประกอบด้วย

1. ความใกล้ชิดทางกายภาพ (Physical Proximity) เช่น ระยะห่างของบ้าน ทิศทางของบ้าน เป็นต้น
2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน
3. การมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน
4. การแลกเปลี่ยนความต้องการซึ่งกันและกัน ได้แก่ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือ

จากข้อความดังกล่าว สัมพันธภาพจะพัฒนาและมั่นคงได้ บุคคลจะต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เปิดเผยตนเอง ไว้วางใจกัน ให้การยอมรับ เคารพนับถือและช่วยเหลือกัน จึงจะทำให้การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นราบรื่นและยั่งยืน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เกลสส์ (Glasse. 1966 : 113 - A) ได้ศึกษาการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนิสิตหญิงที่อยู่หอพัก พบว่า นิสิตที่ได้รับการใช้โปรแกรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น

คอนเนอร์ (Conner. 1968 : 477 - A) ได้ศึกษาการพัฒนาคำเข้าใจในตนเองและผู้อื่นของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการทดลองโดยใช้

โปรแกรมซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม แบบฝึกหัด และการสอนให้มีการพัฒนาความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น

อาห์มาต และฮูด (Ahmad and Hood. 1984 : 498 - 502) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยไอโอวา โดยใช้แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Mines - Jensen Interpersonal Relationships Inventory : MJIRI) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

2.4.2 งานวิจัยในประเทศ

มาลินี อยู่โพธิ์ (2525 : 61) ได้ทดลองใช้การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอินทาราม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีปัญหาการปรับตัวทางสังคม ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนลดลง

ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส (2530 : 62) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่านักศึกษาที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น

บุญศรี จิงหนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อน ของนิสิตชั้นปีที่ 1 โครงการเพชรในตม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง เรื่องการปรับตัวกับเพื่อนมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น

พิสิทธิ์ ปทุมบาล (2533 : 71-73) ได้ศึกษาผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของพนักงานระดับบริหารของบริษัททานตะวัน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า พนักงานที่ได้รับการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวมีการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการแสดงออกของบุคคลที่ทำให้เกิดมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น กิจกรรม แบบฝึกหัด การสอน และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 52 คน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโครเอเชีย และการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 343 คน ตอบแบบสอบถามโครเอเชีย แล้วเรียงลำดับรายชื่อนักเรียนที่มีคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนจากสูงลงมาต่ำ ปรากฏว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา มีจำนวน 85 คน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 343 คน ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นำแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วเรียงลำดับนักเรียนที่ได้คะแนนจากสูงที่สุดลงมาต่ำสุด จากนั้นพิจารณาเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ได้จำนวน 85 คน

2.3 ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนในข้อ 2.1 และข้อ 2.2 ที่มีรายชื่อตรงกัน ได้นักเรียน จำนวน 52 คน

2.4 ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง มีนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 52 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

(Simple Random Sampling) มาจำนวน 24 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้คือ

1. แบบสอบถามใคร่อย
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
4. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. แบบสอบถามใคร่อย

- 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

- 1.2 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537

โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนมีปัญหาไม่เข้าใจตนเองและเพื่อน ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ไว้วางใจเพื่อน ไม่มีการให้และการรับต่อกัน และไม่ช่วยเหลือเพื่อน

- 1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามใคร่อย เป็นข้อความบรรยายบุคลิกลักษณะต่าง ๆ

ของบุคคลให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหาที่สำรวจ แล้วนำแบบสอบถามนี้ให้นักเรียนตอบโดยให้คิดถึงเพื่อน ๆ ในห้อง รวมทั้งตัวนักเรียนเองที่มีลักษณะตรงกับข้อความแต่ละข้อ แล้วใส่ชื่อเพื่อน หรือตัวนักเรียนเองลงไปหลังข้อความนั้น ๆ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผศ.สมเจตน์ อภินันท์รักษา ผศ.พรหมธิดา แสงคำเครือ และรศ.กมลรัตน์ กรีทอง ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับปัญหา

1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 100 คน แล้วนำมาแก้ไขเพื่อความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.2 ผู้วิจัยสำรวจสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์แนะแนว พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องไม่เข้าใจตนเอง และเพื่อน ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ไว้วางใจเพื่อน ไม่มีการให้และการรับต่อกัน และไม่ช่วยเหลือเพื่อน

2.3 ผู้วิจัยสำรวจสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่เข้าใจตนเองและเพื่อน ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ไว้วางใจเพื่อน ไม่มีการให้และการรับต่อกัน และไม่ช่วยเหลือเพื่อน

2.5 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นแบบ 3 ตัวเลือก ข้อความเป็นสถานการณ์ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

2.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผศ.สมเจตน์ อภิรมย์รักษา ผศ.พรหมธิดา แสนคำเครือ และรศ.กมลรัตน์ กรีทอง ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร" อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 100 คน แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยวิธีการทางสถิติแบบที (t-test) แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏว่ามีจำนวน 30 ข้อ ที่มี t ตั้งแต่ 1.750 - 7.401 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185)

2.8 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกในข้อ 2.7 ไว้แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 (ล้วน-สายยศ-และอังคณา-สายยศ. 2536 : 170 - 171)

ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัด การแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจในตนเองและเพื่อน ความเป็นตัวของตัวเอง การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การไว้ใจ และการรับ และการช่วยเหลือเพื่อน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นสถานการณ์เพื่อศึกษาว่านักเรียนจะมีการแสดงออกหรือกระทำอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามเป็นข้อ ๆ ซึ่งแต่ละข้อมีคำตอบ คือ ก. ข. ค. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับการแสดงออกหรือการกระทำจริง ๆ ของนักเรียนเพียงข้อเดียว

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน ดังนี้

- 2 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนมาก
- 1 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนบ้าง
- 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

- (1) ตอนพักกลางวัน สนทนาเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ไปดูมาให้เพื่อน ๆ ฟัง สุนิสาเคยดูภาพยนตร์เรื่องนี้แล้วและนั่งฟังอยู่ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสุนิสา นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง เพราะเคยดูภาพยนตร์เรื่องนี้มาแล้ว
 - ข. ตั้งใจฟัง และบอกว่า "เรื่องนี้สนุกดี ฟังอีกก็เที่ยวก็ไม่เบื่อ"
 - ค. ขณะที่ฟังสนทนาเล่า ก็ทำหน้าเบื่อหน่าย
- (2) สุนิสายากอ่านนิทานเรื่อง แจ็คผู้ผยอง แต่วันหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกับสุนิสาอ่านนิทานเรื่องนี้แล้ว และนำมาเล่าให้กลุ่มเพื่อน ๆ ฟัง สุนิสาก็นั่งอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสุนิสา นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. นำงานอื่นขึ้นมาทำ พร้อมทั้งพูดขณะที่วันหนึ่งกำลังเล่าว่า "ถ้าไปอ่านเองคงจะสนุกกว่านี้"
 - ข. ฟังเรื่องที่วันหนึ่งเล่า และซักถามด้วยความสนใจ
 - ค. นั่งฟังขณะที่วันหนึ่งเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง แต่ก็ทำเป็นไม่สนใจ

3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่ใช้ฝึกในแต่ละครั้ง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของความมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

3.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้น มาปรับปรุงตามคำแนะนำของ

ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

3.4 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป สำหรับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที รวม 12 ครั้งโดยใช้เวลาในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น. (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

4. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตามคำจำกัดความ แล้วรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

4.2 สร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบสอดคล้องของความมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหาและวิธีดำเนินการ

4.3 นำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างขึ้น มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

4.4 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป สำหรับโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง โดยใช้เวลาในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.30-16.20 น. (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (ล๊ว่น สายยศ และอังคณา สายยศ.

2536 : 215)

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 24 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากขั้นที่ 1 ของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง มาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการใช้กิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น(ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ ระหว่างวันที่ 23 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 1 มีนาคม 2538 โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้ง

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการให้ข้อเสนอแนะกับกลุ่มควบคุมตามโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างขึ้น(ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี ระหว่างวันที่ 24 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 7 มีนาคม 2438 โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.30-16.20 น. รวม 12 ครั้ง

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลฉบับเดิมอีกครั้งหนึ่ง

3.2 นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนทั้งสองครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. วิเคราะห์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
3. วิเคราะห์ผลต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)
 - 1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 63)
2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยใช้สูตร t -test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 171)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 ทดสอบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t -test แบบเป็นอิสระต่อกัน (t -test for Independent Samples) ในรูป Difference Score (Scott. 1967 : 264)
 - 3.2 ทดสอบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t -test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t -test for Dependent Samples) (บุศวี วงศ์รัตน์. 2534 : 201)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาต้นคว่ำ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง การทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง การทดลองแต่ละตัวยกกำลังสอง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
S_D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของ คะแนน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
MD	แทน	ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลัง การทดลองของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ก่อนการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Independent Samples
2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples
3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลอง
 ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ
 โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกันในรูป Difference Score

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 ก่อนการทดลอง ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 ก่อนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	12	42.92	4.63	0.56
กลุ่มควบคุม	12	42.41	3.42	

$$t_{.01, 22} = 1.717$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 1 ปรากฏว่า* สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ
 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 แสดงว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	S_D	t
ก่อนการทดลอง	12	42.92	67	391	1.24	15.596**
หลังการทดลอง	12	48.50				

$$t_{.01, 11} = 2.718$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 ปรากฏว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ
นักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคลดีขึ้น

3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การให้ข้อเสนอแนะ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การให้ข้อเสนอแนะ

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	$S_{\bar{D}}$	t
ก่อนการทดลอง	12	42.41	40	162	1.61	7.153**
หลังการทดลอง	12	45.75				

$$t_{.01, 11} = 2.718$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลอง
ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ
ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและหลังการทดลอง
ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$		MD	S_D	t
		คะแนน หลังการ ทดลอง	คะแนน ก่อนการ ทดลอง			
กลุ่มทดลอง	12	48.50	42.92	5.58	1.24	3.796 ^{**}
กลุ่มควบคุม	12	45.75	42.41	3.34	1.61	

$$t_{.01, 22} = 2.508$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 ปรากฏว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ
นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ดีขึ้นมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม สามารถทำให้
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนดีขึ้นมากกว่าการให้ข้อเสนอแนะ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและที่ได้รับข้อเสนอแนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 52 คน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโดยอ้อม และการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2537 ที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

1. แบบสอบถามใครเอ่ย
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
4. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 24 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากขั้นที่ 1 ของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง มาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการใช้กิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น(ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ ระหว่างวันที่ 23 มกราคม 2538 ถึง วันที่ 1 มีนาคม 2538 โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.30-16.20 น. รวม 12 ครั้ง

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการให้ข้อเสนอแนะกับกลุ่มควบคุมตามโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น(ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี ระหว่างวันที่ 24 มกราคม 2538 ถึง วันที่ 7 มีนาคม 2438 โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.30 - 16.20 น. รวม 12 ครั้ง

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลฉบับเดิมอีกครั้งหนึ่ง

3.2 นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนทั้งสองครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ โดยใช้ t - test แบบ Difference Score

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนครักษ์ อำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ ทั้งนี้เพราะว่าในระหว่างการทดลองผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็นขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบ แนวทางการเข้าร่วมกิจกรรม และสนทนานำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน โดยให้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การมีตัวอย่าง และการเล่นเกม โดยในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกัน ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมเหล่านั้น และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม โดยแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจ ในคุณค่าของกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนในกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 2,137) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดีในการนำไปใช้พัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้วในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นอกจากนี้ บัตตัน (Button. 1974 : 1 - 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้มนุษย์

ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ผลการศึกษารั้่งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 41) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น และบุญศรี จิงหนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกษตรวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น

2. นักเรียนที่ได้รับข้อสนเทศมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 แสดงให้เห็นว่า การให้ข้อสนเทศสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะว่า ในระหว่างการทดลองผู้วิจัยได้แจกเอกสารซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ชี้แนะ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ ขั้นที่ 2 ชี้แนะการให้ผู้วิจัยแจกเอกสาร และกรณีตัวอย่าง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปราย ซักถาม และขั้นที่ 3 ชี้สรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกับเพื่อน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และเรียนรู้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน จึงทำให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศดีขึ้น

ผลการศึกษารั้่งนี้สอดคล้องกับ คมเพชร จัตรศุกกุล (2521 : 12 - 13)

ที่กล่าวว่า การให้ข้อสนเทศจะทำให้ผู้ที่ได้รับมีโอกาสรับรู้รายละเอียดบางประการที่จำเป็นต่อการตัดสินใจหรือปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง และมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้รับข้อสนเทศเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไรจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจตนเองได้ถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้การได้รับข้อสนเทศยังเป็นการเสริมสร้างรากฐานที่ดีในการปรับปรุงลักษณะต่าง ๆ ของตนเองให้ดีขึ้นอย่างเต็มที่เพื่อให้

สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษารั้วนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามุขยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศัศดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนกลุ่มทดลอง และใช้การให้ข้อเสนอเทศกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ผลการศึกษพบว่า การให้ข้อเสนอเทศสามารถทำให้นักเรียนมีมุขยสัมพันธ์ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจารุลักษณ์ นิพนพรหมราช (2529 : 50) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุมคงคา กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอเทศ ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอเทศ มีพฤติกรรมการเรียนสูงกว่าก่อนได้รับข้อเสนอเทศ

3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนให้ดีขึ้นมากกว่าการให้ข้อเสนอเทศ ทั้งนี้เพราะว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้และความซาบซึ้งประทับใจในผลการเรียนรู้ มีความต้องการที่จะปฏิบัติตามสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้มากกว่าการให้ข้อเสนอเทศ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้รับข้อมูลจากการอ่านเอกสาร หรือศึกษากรณีตัวอย่าง ซึ่งนักเรียนในกลุ่มนี้ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เพียงแต่ศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ จึงทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอเทศ

ในระหว่างดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยสังเกต พบว่า ในการทดลอง 2-3 ครั้งแรก นักเรียนทั้งสองกลุ่มที่เข้าร่วมการทดลอง มีความกระตือรือร้น ึงพอใจ สนุกสนาน และสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่มีนักเรียนบางคนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 4 จนเสร็จสิ้นการทดลองนักเรียนต่างแสดงความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ได้รับข้อเสนอเทศนั้น แม้ว่านักเรียนจะตั้งใจ สนใจอ่านเอกสารที่แจกให้ แต่นักเรียนไม่มีโอกาส

เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ทำให้ความกระตือรือร้นและความสนใจของนักเรียนลดลง แต่ยังคงปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มบางคนคงให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการอ่านเอกสาร เพราะนักเรียนเหล่านั้น แสดงความคิดเห็นว่า เอกสารข้อเสนอที่น่าสนใจ ให้ความรู้ และแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการเสริมสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่อไป

จากการประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะ โดยให้นักเรียนตอบแบบประเมินเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกับเพื่อนพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ต้องการให้เพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งให้มากขึ้นและต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอีก ทั้งนี้เพราะมีความสนุกสนานกับการได้เล่นเกม การแสดงบทบาท ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ และได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเพื่อน ส่วนนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอต้องการเข้าร่วมกิจกรรมอีกหากผู้วิจัยสามารถเพิ่มกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เกม การแสดงละคร ฯลฯ ประกอบด้วย เพราะนักเรียนมีความเห็นว่าได้รับความรู้และมีประโยชน์เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณีและคนอื่น ๆ (2522 : 7) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการเข้ากลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 41) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยสร้างบรรยากาศของการเคลื่อนไหวของผู้เรียนและเนื้อหาควบคู่กันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการปฏิบัติสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาจากกิจกรรมของกลุ่มในการทดลองครั้งนี้จะเห็นว่าโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าการให้ข้อเสนอแนะจึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีผลทำให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนดีขึ้นมากกว่าการให้ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้ จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่ครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปทดลองใช้เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แก่ นักเรียนในกลุ่มอื่น ๆ

1.2 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มและการให้ข้อเสนอแนะต่างก็สามารถนำมาใช้พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้ จึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์แนะแนวที่จะต้องพิจารณาว่าจะเลือกใช้กิจกรรมกลุ่มหรือการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ วัยและความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลปานกลาง และสูง เพื่อศึกษาว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะให้ผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนดีขึ้นหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

מדף המדרגות

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- _____. วิธีสอนทั่วไปและการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- กิตติยวดี บุญเชื้อ. "การให้และการรับ," ใน กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2525.
- คมเพชร ฉัตรสุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- _____. บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- ฉันทนา ภาคบงกช. การสอนสังคมศึกษา หน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- _____. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- ชัยพร วิษณุวาท. เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- ชูชัย สมิทธิไกร. คุณคือเจ้าชีวิต. กรุงเทพฯ : สไมสรักขาย, 2528.
- _____. ผูกมิตรพิชิตคน. กรุงเทพฯ : สไมสรักขาย, 2528.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- กิตินา แคมมณี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.

กิตนา เกียนเสม. แบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูใน

ประเทศไทย. มลรัฐอริโซนา : มหาวิทยาลัยอริโซนา, 2515.

นภาพร นุ่มพฤษ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

นิตยา เชียงทอง. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

บุญศรี จันทนาเจริญเลิศ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. นิพนธ์โลก : แผนกเอกสารและการพิมพ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิพนธ์โลก, 2526. อัดสำเนา.

ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ผกา บุญเรือง. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ชลบุรี : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2525.

พนม ล้อมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กาญจนบุรี : จิตวิทยาการพิมพ์, 2522.

พรรณราย ทวีระประภา. การสอนกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ :

ภาคจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พิไลรัตน์ ทองอุไร. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทางการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ :

ศูนย์สื่อเสริม, 2529.

พิสิทธิ์ ปทุมบาล. ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : เกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.

- มาลินี อัญโญ. การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- เมตตา จินดารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการวัดผลและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- วัชรวิ ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วิจิตร สินสิริ. วิธีการสอนเกมหรือสถานการณ์จำลอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
- วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2526.
- _____. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2528.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุภากุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- ศุภาวดี บุญวงศ์. ตำรากิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.
- สุธีรพันธ์ กรลักษณ์. "การฝึกฝนประสาทรับความรู้สึก," จิตวิทยาคลินิก. 4(1) : 51 - 64 ; มกราคม 2516.
- สุภาพรธรรม โคตรจรัส. สุขภาพจิต เล่ม 1 จิตวิทยาในการดำรงชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

- สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. "โรงเรียนประถมศึกษากับการพัฒนาจริยธรรม," ใน จริยศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- _____. สารกิจกรรมการสอน วิชาหลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สมพงษ์ จิตระดับ. การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- อรุณีประภา หอมเศรษฐี. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- Ahmad, Reza Riahinejad and Albert B. Hood. "The Development of Interpersonal Relationships in College," Journal of College Student Personnel. 25(6) : 498 - 502 ; November, 1984.
- Bennett, Margarite E. Guidance and Counseling in Groups. 2 nd ed. New York : McGraw - Hill Book Company, 1963.
- Button, Leslie. Developmental Group Work with Adolescents. London : University of London Press Ltd., 1974.
- Cartwright, Darwin and Alvin Zander. Group Dynamic : Research and Theory 3 rd ed. New York : Harper and Row, 1968.
- Carkhuff, R.R. and B.G. Berenson. Beyond Counseling and Therapy. 2nd ed. New York : Holt Rinehart and Winston, 1977.
- Chickering, Arther W. Education and Identity. San Francisco : Jossey - Bass, 1969.
- Conner, Jack Metcalfe. "Development and Growth of Understanding Self and Others," Dissertation Abstracts International. 29(2) : 447 - A ; August, 1968.
- Cumming, Howard Herschel. Improving Human Relation. Washington D.C. : National Council for the Social Students, 1949.

- Deighton, Lee C. "Small Group Instruction," The Encyclopedia of Education. New York : The Macmillan Company and Free Press, 1971.
- Durschmidt, Barbara J. "Self - Actualization and The Human Potential Group Process in A Community College," Dissertation Abstracts International. 38(8) : 3953 - A ; January, 1977.
- Glasse, Herman Lewis. "Developing Interpersonal Relation in A College Girls Dormitory," Dissertation Abstracts International. 27(1) : 113 - A ; July, 1966.
- Herrold, Kenneth F. "Evaluation and Research in Group Dynamics," Educational and Psychological Measurement. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1952.
- Johnson, David W. Reaching : Interpersonal Effectiveness and Actualization. New York : Prentice Hall, 1986.
- Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experimences. London : Routhledge and Kegan Paul, 1966.
- Ringness, Thomas A. Mental Health in The School. New York : Random House, 1968.
- Rogers, Carl R. Freedom to Learn : A View of What Education Might Be. Columbus, Ohio : E.C. Merrill Publishing Co, 1969.
- . Encounter Group. New York : Harper and Row, 1970.
- Rogers, Dorothy. The Psychology of Adolescence. New York : Apple - Century - Crofts, 1962.
- Sasse, Connie R. Person to Person. Texas : Chas A Bennett, 1975.

Scott, William A. Introduction to Psychological Research. New York :
John Willy and Sons. Inc., 1967.

Strang, Ruth May. The Adolescent Views Himself ; A Psychology of
Adolescence. New York : McGraw - Hill, 1957.

Traxler, A.E. and R.D. North. Technique of Guidance. New York :
Harper and Row, 1957.

Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effect of Marathon Group
Experience," Journal of Counseling Psychology. 19(2) :
466 - 468 ; September, 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบสอบถามใครเอ่ย
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
4. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามใครเอ่ย

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ข้อความในแบบสอบถามที่แจกให้ นั้น เป็นข้อความที่บรรยายบุคลิกลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ให้นักเรียนสังเกตถึงเพื่อน ๆ ในห้อง รวมทั้งตัวนักเรียนเองที่มีบุคลิกลักษณะตรงกับข้อความแต่ละข้อ ให้นักเรียนใส่ชื่อเพื่อนหรือชื่อของนักเรียนเอง ลงหลังข้อความที่ตรงกับบุคลิกลักษณะของเพื่อน หรือลักษณะของนักเรียนเอง นักเรียนอาจเขียนชื่อเพื่อนหลายคน ในข้อที่นักเรียนคิดว่าตรงกับบุคลิกลักษณะนั้น ๆ ได้

1. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบช่วยเหลือเพื่อนในชั้น.....
2. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น.....
3. ใครเอ่ยที่ชอบทำตามคำขอร้องของเพื่อน.....
4. ใครเอ่ยที่เพื่อนไม่ไว้วางใจมากที่สุด.....
5. ใครเอ่ยที่ชอบต่อว่าเมื่อเพื่อนทำผิด.....
6. ใครเอ่ยที่ไม่สนใจว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร.....
7. ใครเอ่ยที่ไม่ค่อยแบ่งของให้เพื่อนใช้.....
8. ใครเอ่ยที่เศร้าและไม่มีความสุขอยู่เสมอ.....
9. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน.....
10. ใครเอ่ยที่ไม่ตั้งใจฟังเวลาเพื่อนพูด.....
11. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออก.....
12. ใครเอ่ยที่เมื่อทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด.....

.....

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ ซึ่งมี 3 คำตอบ คือ ก. ข. หรือ ค. แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนจะแสดงออกเพียงข้อเดียว เมื่อเลือกคำตอบข้อใด ขอให้ทำเครื่องหมาย X กับข้อคำตอบที่นักเรียนเลือก ลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

ในการตอบแบบสอบถามควรปฏิบัติดังนี้

1. ก่อนตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ โปรดอ่านข้อความที่กำหนดให้ ให้เข้าใจเสียก่อน
2. เมื่อเข้าใจข้อความที่อ่านแล้วจึงพิจารณาตัดสินใจเลือกคำตอบ โดยทำเครื่องหมาย X กับข้อคำตอบที่ตรงกับการแสดงออกของนักเรียนเพียงข้อเดียว แม้ว่าบางเหตุการณ์จะยังไม่เคยเกิดขึ้น ก็ขอให้นักเรียนพิจารณาว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น นักเรียนจะทำอย่างไร
3. คำตอบของนักเรียนไม่มีคำตอบใดผิดแต่คำตอบอาจแตกต่างกันไปตามการแสดงออกของแต่ละคน
4. โปรดตอบคำถามทุกข้อเพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งไป แบบสอบถามนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

ตัวอย่าง

(0) สุนิสาอยากอ่านนิทานเรื่อง แจ็คผู้ฆ่ายักษ์ แต่วันเพ็ญซึ่งเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกับสุนิสา
อ่านนิทานเรื่องนี้แล้ว และนำมาเล่าให้กลุ่มเพื่อน ๆ ฟัง สุนิสาก็นั่งอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย
ถ้านักเรียนเป็นสุนิสา นักเรียนจะอย่างไร

ก. นำงานชิ้นนั้นมาทำ พร้อมทั้งพูดขณะที่วันเพ็ญกำลังเล่าว่า "ถ้าไปอ่านเองคงจะสนุก
กว่านี้"

ข. ฟังเรื่องที่วันเพ็ญเล่า และซักถามด้วยความสนใจ

ค. นั่งฟังขณะที่วันเพ็ญเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง แต่ก็ทำเป็นไม่สนใจ

จากตัวอย่าง (0) ถ้านักเรียนเลือกข้อ ค. ให้ทำเครื่องหมาย X กับข้อ ค.

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบเป็น ข. ให้ขีด ทับข้อที่ไม่ต้องการ (ค.) แล้วทำ
เครื่องหมาย X ทับข้อใหม่ที่ต้องการ (ข.)

คำตอบ	สำหรับผู้วิจัย
0. ก ข ค	
00. ก ข ค	

คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลต่อการสอบวิชาใด ๆ ขอให้นักเรียนตอบด้วยความ
สบายใจ และตรงกับการแสดงออกที่นักเรียนแสดงออกอยู่เสมอ ๆ

- (1) สุชาติเล่าเรื่องที่ไปเที่ยวสวนสนุกให้ชัยวัฒน์ฟัง ชัยวัฒน์รู้สึกตื่นเต้นอยากไปบ้างเพราะไม่เคยไป และสุชาติจึงถามชัยวัฒน์ว่า "เธออยากไปหรือเปล่า" ถ้านักเรียนเป็นชัยวัฒน์ นักเรียนจะอย่างไร
- ทำเป็นไม่สนใจแต่พูดกับสุชาติว่า "ไม่อยากไป" (ทั้ง ๆ ที่ใจจริงอยากไป)
 - ทำหน้าเฉย ๆ แล้วพูดกับสุชาติว่า "เราว่ามันก็งั้น ๆ แหละ"
 - พยักหน้ารับพร้อมพูดว่า "อยากไปซี เธอโชคคินะที่ได้ไป"
- (2) อัญชลีเป็นเพื่อนสนิทของนุชนาถได้สร้อยคอทองคำมาโรงเรียน ซึ่งผิดระเบียบของโรงเรียน อัญชลีนำสร้อยคอมาอวดนุชนาถ และพูดว่า "สวยไหม แม่ฉันซื้อให้นะ" ถ้านักเรียนเป็นนุชนาถ นักเรียนจะอย่างไร
- บอกอัญชลีว่า "ทำเป็นมาอวด เตียวถูกอาจารย์ดูจะสมน้ำหน้าให้"
 - บอกอัญชลีว่า "สวยคินะ น่าจะใส่ตอนที่ไม่ได้มาโรงเรียน เพราะผิดระเบียบโรงเรียน"
 - บอกอัญชลีว่า "สวยดี แต่อาจจะถูกอาจารย์ดูนะ"
- (3) ในการประชุมเพื่อจัดงานปีใหม่ วุฒิชัยเสนอเรื่องอาหารโดยให้ช่วยกันทำก๊วยเตี๋ยวราดหน้า เพราะทำง่ายดี แต่สมศักดิ์ไม่เห็นด้วย เพราะสมศักดิ์ต้องการให้นำอาหารมาจากบ้านคนละอย่าง เพื่อจะได้รับประทานอาหารหลาย ๆ อย่าง ถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์ นักเรียนจะอย่างไร
- รับฟังข้อเสนอของวุฒิชัยก่อนที่จะเสนอความคิดเห็นของตนเอง
 - รับฟังข้อเสนอแนะของวุฒิชัยด้วยท่าทีที่ไม่เห็นด้วย
 - วิจารณ์ข้อเสนอของวุฒิชัยว่าไม่น่าจะเสนออย่างนั้น
- (4) จิตรียา รัชดา และพรนิภาเป็นเพื่อนสนิทกัน จิตรียามีเรื่องไม่เข้าใจกันกับรัชดา ถ้านักเรียนเป็นจิตรียา นักเรียนจะอย่างไร
- เล่าเรื่องทั้งหมดให้พรนิภาฟัง และปรึกษาพรนิภาว่าจะแก้ไขเรื่องนี้อย่างไร
 - ไม่เล่าเรื่องนี้ให้พรนิภาฟัง และไม่คิดปรึกษาพรนิภา เก็บไว้คิดแก้ไขปัญหาคคนเดียวดีกว่า
 - เล่าให้พรนิภาฟังเพียงบางส่วน เพราะเกรงว่าพรนิภาจะนำไปเล่าให้เพื่อนคนอื่นฟัง

- (5) อูมานั่งคุยกับขวัญใจเรื่องซัอมวอลเลย์บอล ขวัญใจพูดกับอูมาว่า "แหม ! เมื่อวานนี้ซัอมวอลเลย์บอลสนุกจังเลย วันนี้เลิกเรียนเราไปซัอมวอลเลย์บอลด้วยกันไหม" อูมาก็อยากไป แต่ถ้าอูมาไปซัอมวอลเลย์บอล อูมาก็จะกลับบ้านค่ำกลัวว่าจะถูกพ่อแม่ดุ ถ้าเลิกเรียนเป็นอูมา นักเรียนจะทำอย่างไร
- พูดกับขวัญใจว่า "ไปซัอมวอลเลย์บอลไม่ได้"
 - พูดกับขวัญใจว่า "ไปซัอมวอลเลย์บอลไม่ได้ เพราะถ้ากลับบ้านค่ำจะโดนพ่อแม่ดุ"
 - พูดกับขวัญใจว่า "ถ้าจะไปซัอมวอลเลย์บอล ฉันจะต้องขออนุญาตพ่อแม่ก่อน คราวนี้นั่นคงจะไปไม่ได้หรอก"
- (6) จากการประชุมของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อหารายได้เข้าชมรมที่ประชุมตกลงให้ฉายภาพยนตร์ และจะจำหน่ายบัตรราคาใบละ 100 บาท สมชายซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเห็นว่า บัตรราคาแพงเกินไป ถ้าเลิกเรียนเป็นสมชาย นักเรียนจะทำอย่างไร
- ยกมือ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราคาบัตร
 - นั่งเฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ
 - บอกเพื่อนคนอื่นให้แสดงความคิดเห็นว่าบัตรราคาแพงเกินไปแล้วจึงสนับสนุน
- (7) นักเรียนปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการทำสมุดออกจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้แก่ห้อง ขณะที่ช่วยกันคิดแบบปก พรพรรณเสนอให้ทำเป็นรูปสัตว์ แต่ตนเองไม่เห็นด้วยและต้องการให้ทำเป็นรูปชนมไทยแทน ถ้าเลิกเรียนเป็นอนงค์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ไม่สนใจฟังข้อเสนอของพรพรรณ ชวนเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ คุย
 - รับฟังข้อเสนอของพรพรรณ แต่ชักชวนเพื่อน ๆ ให้เห็นด้วยกับข้อเสนอของตน
 - รับฟังข้อเสนอของพรพรรณ แล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของข้อเสนอนั้น
- (8) วันพรุ่งนี้ จะเป็นวันไหว้ครู ทางโรงเรียนให้นักเรียนทุกคนช่วยกันจัดพานของแต่ละห้อง ขณะที่เพื่อนทุกคนกำลังช่วยกันจัดพานไหว้ครู เช่น เต็ดดอกไม้ ร้อยอุบะ ปั่นดิน วรณียังไม่ได้ช่วยเพื่อนทำอะไรเลย ถ้าเลิกเรียนเป็นวรณีย์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- อยู่เฉย ๆ เพราะมีเพื่อน ๆ ช่วยกันหลายคนแล้ว
 - ถ้ามีคนเรียกให้ช่วยจึงจะเข้าไปช่วย
 - เข้าไปช่วยทำงานเท่าที่จะช่วยได้

- (9) นักเรียนชั้น ม.2 มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการทำความสะดวกห้อง อาจารย์ประจำชั้นจึงเรียกประชุมนักเรียนชั้น ม 2 ทุกคนหลังเลิกเรียน ที่ประชุมเสนอว่า ควรจัดเวรประจำวันโดยแยกตามเพศ คือ ชายล้วน หรือหญิงล้วน ณัฐฉิไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ เพราะจำนวนนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย ถ้าจัดเวรแล้วนักเรียนชายจะทำวันละ 3 คนเท่านั้น ในขณะที่นักเรียนหญิงทำวันละ 5-6 คน ถ้านักเรียนเป็นณัฐฉิ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ยกมือเสนอให้บทวนใหม่เกี่ยวกับการจัดเวรโดยแยกตามเพศ
 - ยอมรับข้อเสนอสองของสมาชิก
 - พูดกับเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อหาพรรคพวกก่อนจะยกมือคัดค้าน
- (10) วัฒนา สมยศ และสมชาย เป็นเพื่อนห้องเดียวกัน ตอนเย็นหลังเลิกเรียน วัฒนาจะต้องไปซื้อมวอลเลย์บอล วัฒนากลัวว่ากระเป๋าเงินจะหาย ถ้านักเรียนเป็นวัฒนา นักเรียนจะทำอย่างไร
- นำกระเป๋าเงินติดตัวไปซื้อมวอลเลย์บอลด้วย
 - นำกระเป๋าเงินไปฝากสมยศ และบอกสมยศว่า "ฝากกระเป๋าเงินไว้ด้วยนะ"
 - นำกระเป๋าเงินไปฝากสมยศ และบอกให้สมชายรับรู้ด้วยว่าตนได้ฝากกระเป๋าเงินไว้ที่สมยศ
- (11) ขณะที่ศักดิ์ชายซึ่งจักรยานไปซื้อยาให้แม่ เขาพบสมพงษ์จอดรถจักรยานอยู่ริมถนน เพราะขวางบน ถ้านักเรียนเป็นศักดิ์ชาย นักเรียนจะทำอย่างไร
- ถามเพื่อนว่า "รถเป็นอย่างไรบ้าง" แล้วรีบไปซื้อยาให้แม่
 - กลับไปเอาสับลมที่บ้านมาสับล้อรถให้เพื่อน
 - บอกเพื่อนให้คอยเมื่อซื้อยาให้แม่เสร็จแล้ว จะกลับมารับ
- (12) สุนิสาอยากอ่านนิทานเรื่อง แจ็คผู้ฆ่ายักษ์ แต่วันหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกับสุนิสาอ่านนิทานเรื่องนี้แล้ว และนำมาเล่าให้กลุ่มเพื่อน ๆ ฟัง สุนิสาก็นั่งอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสุนิสา นักเรียนจะทำอย่างไร
- นางานอื่นขึ้นมาทำ พร้อมทั้งพูดขณะที่วันหนึ่งกำลังเล่าว่า "ถ้าไปอ่านเองคงจะสนุกกว่านี้"
 - ฟังเรื่องที่วันหนึ่งเล่า และซักถามด้วยความสนใจ
 - นั่งฟังขณะที่วันหนึ่งเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง แต่ก็ทำเป็นไม่สนใจ

- (13) อาจารย์ที่รับผิดชอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ บอกนักเรียนว่า สัปดาห์หน้า หมวดวิชา วิทยาศาสตร์ จะจัดแสดงผลงานทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงขอให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่า ควรจะจัดให้มีอะไรบ้าง มติมีความคิดเห็นที่จะเสนอหลายอย่าง แต่ขอให้เพื่อนเสนอความคิดเห็นก่อนแล้วจึงจะเสนอความคิดเห็นของตน แต่ก็ไม่มีใครพูดอะไร ถ้านักเรียนเป็นมติ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ
 - เสนอความคิดเห็นเมื่ออาจารย์เรียกชื่อถาม
 - ยกมือขอแสดงความคิดเห็น
- (14) สุพรรณิ ไชยกา และสุรางค์ ตกลงกันว่าจะไปเที่ยวพระราชวังบางปะอินที่อยู่ชานเมือง แต่จะไปทางไหนดี สุพรรณิ เสนอว่าควรไปทางรถไฟ เพราะตนไม่เคยไปและอยากเห็นทิวทัศน์ตามทางรถไฟ แต่ไชยกาเสนอว่าควรไปทางรถยนต์เพราะถึงเร็วดี จะได้มีเวลาเที่ยวได้นาน ๆ ถ้านักเรียนเป็นสุรางค์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทั้งสองคน แล้วช่วยกันตัดสินใจว่าจะเดินทาง ทางไหนดี
 - ไม่สนใจข้อเสนอของเพื่อนทั้งสองคนเลย เพราะคิดว่าน่าจะไปทางเรือจะดีกว่า
 - รับฟังข้อเสนอของเพื่อน พร้อมกับเสนอแนะว่า น่าจะไปทางเรือมากกว่า
- (15) นุชขาดต้องการขอยืมเงินนารีนาม เป็นจำนวนเงิน 50 บาท ทั้งที่นุชไม่เคยขยืมเงินของนารีนามแล้ว แต่ยังไม่ได้อำนาจ ถ้านักเรียนเป็นนารีนาม นักเรียนจะทำอย่างไร
- ทำเป็นไม่ได้ยิน
 - บอกนุชขาดว่า "ไม่มีเงินจะให้ยืม"
 - บอกนุชขาด ให้นำเงินที่เคยขยืมไปมาใช้คืนก่อน แล้วขอคิดอีกทีว่าจะให้ยืมเงินอีกหรือไม่
- (16) อนุวรรตขอยืมรถจักรยานคันใหม่ของวุฒิชัยซึ่งแม่เพิ่งซื้อให้เมื่อวานนี้ แต่อนุวรรตขี่จักรยาน ยังไม่เก่ง ถ้านักเรียนเป็นวุฒิชัย นักเรียนจะทำอย่างไร
- บอกอนุวรรตว่า "รอให้เธอขี่จักรยานให้เก่งกว่านี้ก่อน แล้วจะให้ยืม"
 - บอกอนุวรรตว่า "แหม ! จักรยานคันนี้แม่ฉันเพิ่งซื้อให้ ฉันยังไม่ได้ออกขี่เลย"
 - ทำเฉย ๆ นำรถเข้าเก็บที่และล้อคเรียบร้อย

- (17) ในช่วงไม้งคิลปะ อาจารย์ให้นักเรียนประดิษฐ์ภาพจากเศษวัสดุ ยูปาพรไม่มีกาวติดภาพ จึงทำไม่เสร็จ นิราวรรณซึ่งเป็นเพื่อนของยูปาพรกำลังทำงานประดิษฐ์อยู่เช่นกันและมีกาวอยู่เพียงนิดหน่อยเท่านั้น ถ้านักเรียนเป็นนิราวรรณ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. แปะกาวให้ยูปาพร
 - ข. ทำงานประดิษฐ์ของตนต่อไป พยายามไม่มองยูปาพร
 - ค. บอกยูปาพรให้ไปขอกาวจากอาจารย์
- (18) สุภาพรไปเที่ยวกับรัชนี้ ครั้นถึงเวลาเที่ยง สุภาพรบอกว่าหิวข้าว แต่ในบริเวณนั้นมีก๊วยเตี๋ยขายเพียงอย่างเดียว รัชนี้จึงบอกสุภาพรว่า "เดินไปอีกหน่อยเถอะนะคงจะมีข้าวแกงขาย" แต่เดินไปครู่ใหญ่ ก็ยังไม่มีร้านที่ขายข้าวแกง สุภาพรจึงตะโกนออกมาว่า "เมื่อไหร่จะถึงร้านที่ขายข้าวแกงสักที ฉันจะเป็นลมตายอยู่แล้ว"
- ถ้านักเรียนเป็นรัชนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. พยายามเข้าใจสุภาพรว่า ที่สุภาพรตะโกนเสียงดัง เพราะหิวข้าว
 - ข. โกรธสุภาพรที่ตะโกนเสียงดัง แล้วพูดโต้ตอบสุภาพรด้วยเสียงดังเช่นกัน
 - ค. โกรธสุภาพร แต่ก็พยายามเข้มใจไว้
- (19) ณัฐพลชวนสมชัยไปรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน แต่สมชัยปฏิเสธ โดยไม่บอกเหตุผล ถ้านักเรียนเป็นณัฐพล นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. โกรธสมชัยที่ไม่ไปทานข้าวด้วย
 - ข. พยายามเข้าใจว่าสมชัยคงติดธุระที่ไม่ไปทานข้าวด้วย
 - ค. เมื่อสมชัยปฏิเสธจึงหันไปชวนเพื่อนคนอื่นแทน
- (20) ครูส่งนักเรียนให้นำเศษผ้ามาเพื่อประดิษฐ์สิ่งของ ในช่วงไม้งคิลปะ ศิลปชัยขอให้ภาณุพงษ์หาเศษผ้ามาเผื่อด้วย แต่ภาณุพงษ์ก็ไม่ว่าจะไปหาจากที่ไหน ถ้านักเรียนเป็นภาณุพงษ์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ไม่พูดอะไร
 - ข. บอกศิลปชัยว่า "ฉันก็ยังไม่รู้ว่าจะไปหาเศษผ้าจากที่ไหนเลย เชอไปหาเองเถอะ"
 - ค. บอกศิลปชัยว่า "ต่างคนต่างหาดีกว่า"

- (21) สุนัขกับสายใจมีเรื่องได้เถียงกันอย่างรุนแรง และสุนัขรู้สึกว่สายใจเสียใจมาก
ถ้านักเรียนเป็นสุนัข นักเรียนจะอย่างไร
- พยายามไม่พูดถึงเรื่องนั้นอีก
 - ปรับความเข้าใจกับสายใจ เพื่อความเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันต่อไป
 - หาโอกาสขอโทษสายใจ เพราะรู้สึกว่ตัวเองทำให้สายใจเสียใจ
- (22) โรงเรียนของประสาทรรับบริจาคเงินเพื่อซื้อของขวัญไปเยี่ยมพลบขวัญทหารชายแดน
ประสาทรกำลังเก็บเงินเพื่อซื้อนาฬิกาที่อยากได้มานานแล้ว ถ้าเขาบริจาคเงินครั้งนี้
เขาจะต้องเก็บเงินต่อไปอีกนานกว่าจะซื้อนาฬิกาได้ ถ้านักเรียนเป็นประสาทร
นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่บริจาคเงิน เก็บเงินไว้ซื้อนาฬิกา
 - บริจาคเงินเพียงเล็กน้อย เพราะจะเก็บไว้ซื้อนาฬิกา
 - บริจาคเงินที่เก็บสะสมไว้ให้โรงเรียนไปซื้อของให้ทหาร
- (23) ในเวลานักกลางวัน วันวิสาขคุยกับสานิตย์และเพื่อน ๆ ว่ ได้ไปรับประทาน
อาหารทะเลมา ถ้านักเรียนเป็นสานิตย์ นักเรียนจะอย่างไร
- ขณะที่ฟังวันวิสาขเล่าก็คุยกับเพื่อน ๆ
 - ฟังวันวิสาขเล่าเรื่องการไปรับประทานอาหารทะเล
 - ชวนเพื่อน ๆ คนอื่นคุยเรื่องอื่น
- (24) พ่อแม่ของปรีชาเป็นคนมีฐานะดี จึงซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ปรีชาครวละมาก ๆ
ชาติชายเพื่อนร่วมชั้นของปรีชาเป็นลูกคนจน จึงต้องซื้ออุปกรณ์การเรียนทีละอย่างและ
ชาติชายก็มีกขาดอุปกรณ์การเรียนเสมอ ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนจะอย่างไร
- แบ่งอุปกรณ์การเรียนให้กับชาติชาย
 - ปล่อยให้ชาติชายแก้ปัญหาเอง
 - ให้ชาติชายยืมอุปกรณ์การเรียนใช้บ้างเป็นบางครั้ง
- (25) ในการจัดบอร์ดวันพ่อ กิตติศักดิ์กำลังนั่งระบายสีพื้นบอร์ดอยู่ สมชาติสลับนุ้กับระบายสี
โดยไม่ระวัง ทำให้สีน้ำกระเด็นมาเปื้อนเสื้อของกิตติศักดิ์ และสมชาติพูดกับกิตติศักดิ์ว่
"ขอโทษนะ ฉันไม่ได้ตั้งใจ" ถ้านักเรียนเป็นกิตติศักดิ์ นักเรียนจะอย่างไร
- แสดงสีหน้าไม่พอใจ และพูดว่ "ขอโทษแล้วมันหายเหร" "
 - หันมาดูเสื้อที่เปื้อน แล้วพูดว่ "ก็หลังระวังหน่อยนะ"
 - แสดงสีหน้าไม่พอใจ และพูดว่ "ช่างมันเถอะ"

- (26) ชัชวาลเล่าเรื่องที่ไปเห็นคนถูกรถชนมาให้เพื่อน ๆ ฟัง วินิจนึ่งฟังอยู่ด้วย
 ถ้านักเรียนเป็นวินิจ นักเรียนจะทำอย่างไร
 ก. บอกเพื่อน ๆ ว่า ชัชวาลซื้ไม่ ฤเรื่อง ไม่ได้เห็นมาจริง ๆ หรือ
 ข. ตั้งใจฟังเรื่องที่ชัชวาลเล่าและถามชัชวาลว่า แล้วคนนั้นบาดเจ็บมากหรือเปล่า
 ค. ฟังชัชวาลเล่าไปด้วย ทำงานไปด้วย
- (27) ขณะที่บุษกรทำงานอยู่ อมรรัตน์เพื่อนร่วมชั้นของบุษกรนำน้ำมาให้บุษกรดื่ม บังเอิญ
 ทำน้ำหกรดบุษกร ถ้านักเรียนเป็นบุษกร นักเรียนจะทำอย่างไร
 ก. พูดกับอมรรัตน์ว่า "เปียกหมดเลย ระวังหน่อยซิ"
 ข. โกรธอมรรัตน์ แล้วพูดว่า "ไม่ต้องมายุ่งกับฉัน เวลาฉันทำงาน"
 ค. พูดกับอมรรัตน์ว่า "ไม่เป็นไร น้ำเปียกเดี๋ยวก็แห้ง ที่หลังระวังหน่อยก็แล้วกัน"
- (28) นักเรียนชั้น ม. 2/4 จัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ และมีการเล่นเกมแข่งขันกัน
 ยุทธภูมิเป็นคนอธิบายกติกาการเล่นให้ผู้เข้าร่วมการแข่งขันฟัง ทิวาเป็นผู้หนึ่งที่เข้าร่วม
 แข่งขัน และทิวาเคยเล่นเกมนี้มาก่อน ถ้านักเรียนเป็นทิวา นักเรียนจะทำอย่างไร
 ก. ฟังยุทธภูมิอธิบาย จะได้เข้าใจยิ่งขึ้น
 ข. คอยกับผู้เข้าร่วมแข่งขันคนอื่นขณะที่ยุทธภูมิอธิบายกติกา
 ค. ฟังยุทธภูมิอธิบายบ้างไม่ฟังบ้าง แต่เมื่อไม่เข้าใจตอนไหนก็ยกมือถาม
- (29) ตอนพักกลางวัน สุรศักดิ์และอนุรักษ์ไปรับประทานอาหารเที่ยงด้วยกัน สุรศักดิ์แกล้งเติม
 พริกปน ลงในชามก๊วยเตี๋ยของอนุรักษ์จนอนุรักษ์รับประทานไม่ได้ ถ้านักเรียน
 เป็นอนุรักษ์ นักเรียนจะทำอย่างไร
 ก. ชื้อก๊วยเตี๋ยชามใหม่มารับประทาน และบอกสุรศักดิ์ว่า "ทีหลังอย่าทำอย่างนี้อีก"
 ข. เติมพริกปนลงในชามก๊วยเตี๋ยของสุรศักดิ์ให้มากกว่าที่สุรศักดิ์เติมในชามของตน
 ค. ชื้อก๊วยเตี๋ยชามใหม่มารับประทาน แต่แยกไปนั่งรับประทานอาหารที่โต๊ะอื่น
- (30) ตอนพักกลางวัน สันธยาเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ไปดูมาให้เพื่อน ๆ ฟัง สุนิสาเคยดู
 ภาพยนตร์เรื่องนี้แล้วและนั่งฟังอยู่ด้วย ถ้านักเรียนเป็นสุนิสา นักเรียนจะทำอย่างไร
 ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง เพราะเคยดูภาพยนตร์เรื่องนี้มาแล้ว
 ข. ตั้งใจฟัง และบอกว่า "เรื่องนี้สนุกดี ฟังอีกทีก็เ็นขำก็ไม่เบื่อ"
 ค. ขณะที่ฟังสันธยาเล่า ก็ทำหน้าเบื่อหน่าย

.....

กระดาษคำตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทั่วอักษร ก. ข. หรือ ค. ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือก

คำตอบ	สำหรับผู้วิจัย
1. ก ข ค	
2. ก ข ค	
3. ก ข ค	
4. ก ข ค	
5. ก ข ค	
6. ก ข ค	
7. ก ข ค	
8. ก ข ค	
9. ก ข ค	
10. ก ข ค	
11. ก ข ค	
12. ก ข ค	
13. ก ข ค	
14. ก ข ค	
15. ก ข ค	
16. ก ข ค	
17. ก ข ค	
18. ก ข ค	
19. ก ข ค	
20. ก ข ค	

คำตอบ	สำหรับผู้วิจัย
21. ก ข ค	
22. ก ข ค	
23. ก ข ค	
24. ก ข ค	
25. ก ข ค	
26. ก ข ค	
27. ก ข ค	
28. ก ข ค	
29. ก ข ค	
30. ก ข ค	
31. ก ข ค	
32. ก ข ค	
33. ก ข ค	
34. ก ข ค	
35. ก ข ค	
36. ก ข ค	
37. ก ข ค	
38. ก ข ค	
39. ก ข ค	
40. ก ข ค	

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้น และเกิดความสนิทสนม 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากันและแจกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้แก่นักเรียนทุกคน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนกล่าวแนะนำตัวเอง 3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม " ล่าลายเซ็น " ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น 4. ให้นักเรียนไปหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแบบฟอร์ม จากนั้นให้เพื่อนคนนั้นเซ็นชื่อในช่องหน้าข้อความ 5. ผู้ที่ให้เพื่อนเซ็นชื่อได้ครบก่อนกลับมานั่งที่เดิม 6. ทุกคนกลับมานั่งที่เดิม จากนั้นให้คนที่เสร็จก่อนและเสร็จสุดท้าย ออกมาเล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ในการ ทำกิจกรรม ภาระเบี่ยง และวิธีการ เข้าร่วมกิจกรรม อธิบาย รายละเอียด บทบาท หน้าที่ ของสมาชิกกลุ่ม ที่จะต้องปฏิบัติ 8. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัยและปัญหาต่างๆ ที่ไม่ เข้าใจในการทำ กิจกรรมกลุ่ม 9. ผู้วิจัยและนักเรียน ช่วยกันสรุปเพื่อความ เข้าใจร่วมกัน
2.	การเข้าใจตนเอง : การเข้าใจความรู้สึก และการแสดงออก ของตนเอง	1. เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับความรู้สึกและการ แสดงออกของตนเองและ ยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตาม ความเป็นจริงของตนเอง	การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ตั้งแต่ ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัย ดำเนินการเช่นเดียวกันทุกครั้งที่ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3.	การเข้าใจเพื่อน : การเข้าใจความรู้สึก และการแสดงออก ของเพื่อน	เพื่อให้ นักเรียน เรียนรู้ เกี่ยวกับความรู้สึกและ การแสดงออกของเพื่อน และยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของ เพื่อน	ระเบียน แนวทางการทำ กิจกรรมและสถานการณ์ เข้าสู่กิจกรรม 2. <u>ขั้นกิจกรรม</u> ผู้วิจัยให้ นักเรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดง บทบาทสมมติ การไว้ สถานการณ์จำลอง การไว้ กรณีตัวอย่าง และการ เล่นเกม
4.	ความเป็นตัวของ ตัวเอง : การเป็นผู้ฟังที่ดี	เพื่อให้ นักเรียน รู้จักการ เป็นผู้ฟังที่ดี	3. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้ นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยน ประสบการณ์และ ความคิดเห็นกัน
5.	ความเป็นตัวของ ตัวเอง : การแสดงความคิด เห็น	เพื่อให้ นักเรียน รู้จักการ กล้าแสดงความคิดเห็น	4. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วม กิจกรรมและผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติม
6.	ความเป็นตัว ของตัวเอง : การกล้าปฏิเสธ	เพื่อให้ นักเรียน มีความ เป็นตัวของตัวเองและรู้จัก กล้าปฏิเสธเมื่อไม่ต้องการ กระทำการนั้น	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7.	การยอมรับ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล : การรับฟังความ คิดเห็นของเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับฟัง ความคิดเห็นของเพื่อน	โดยแต่ละครั้งใช้เทคนิค ดังนี้ ครั้งที่ 2 สถานการณ์จำลอง ครั้งที่ 3 การอภิปรายกลุ่ม ครั้งที่ 4 สถานการณ์จำลอง ครั้งที่ 5 บทบาทสมมติ ครั้งที่ 6 บทบาทสมมติ ครั้งที่ 7 การอภิปรายกลุ่ม ครั้งที่ 8 กรณีตัวอย่าง ครั้งที่ 9 เกม ครั้งที่ 10 เกม ครั้งที่ 11 กรณีตัวอย่าง
8.	การยอมรับ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล : การให้อภัยเมื่อ เพื่อนทำผิด	เพื่อให้นักเรียนรู้จักให้อภัย เมื่อเพื่อนทำผิด	
9.	ความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน :	เพื่อให้นักเรียนเกิดความ รู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน	
10.	การให้และการรับ	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การให้และการรับ	
11.	การให้ความ ช่วยเหลือเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนรู้จักการ ช่วยเหลือเพื่อน	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12.	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียน อภิปรายและสรุป เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลและ การเสริมสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับ บุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียน ประเมินผลที่ได้ จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม	1. ให้นักเรียนนั่งเป็น วงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยกันสรุป ผลที่ได้จาก การทำกิจกรรมกลุ่ม และแนวทางในการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล 4. เปิดเพลง"ดอกไม้ให้คุณ และนำดอกไม้วางบนมือ ของนักเรียนทุกคน 5. ผู้วิจัยกล่าวปิด การทำกิจกรรมกลุ่ม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้ง ใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

"ปฐมนิเทศ"

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นและเกิดความสัมพันธ์
 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ และวิธีการ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม : 12 คน

เวลา : 60 นาที

- อุปกรณ์
1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
 2. แบบฟอร์ม "ล่าลายเซ็น"

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน และแจกตาราง

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนทุกคน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนกล่าวแนะนำตัวเอง
3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม "ล่าลายเซ็น" ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนไปหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแบบฟอร์ม

จากนั้นให้เพื่อนคนนั้นเซ็นชื่อในช่องหน้าข้อความ ให้เวลา 1 นาที โดยผู้วิจัยจะเป่านกหวีดเมื่อหมดเวลา

5. ผู้ที่ทำเพื่อนเซ็นชื่อได้ครบก่อนกลับมาที่นั่งเดิม
6. ทุกคนกลับมาที่นั่งเดิม จากนั้นให้คนที่เสร็จก่อนและเสร็จสุดท้าย

ออกมาเล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง

7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการ

เข้าร่วมกิจกรรม อธิบายรายละเอียด บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ต้องปฏิบัติ

8. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่

เข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

แบบฟอร์มล่ำลายเซ็น

- _____ ผู้ที่เป็นลูกสาวคนเดียว
- _____ ผู้ที่เป็นลูกชายคนเดียว
- _____ ผู้ที่เกิดเดือน มกราคม
- _____ ผู้ที่เกิดเดือน กันยายน
- _____ ผู้ที่เกิดวันพุธ
- _____ ผู้ที่เกิดวันอาทิตย์
- _____ ผู้ที่เป็นลูกสาวคนเล็ก
- _____ ผู้ที่เป็นลูกชายคนเล็ก
- _____ ผู้ที่สูงที่สุดในห้อง
- _____ ผู้ที่ใช้ผ้าเช็ดหน้าสีขาว
- _____ ผู้ที่มีผิวขาวที่สุดในห้อง
- _____ ผู้ที่พกกระเป๋าตางค์มาโรงเรียน
- _____ ผู้ที่มีพี่ชาย 2 คน
- _____ ผู้ที่มีพี่สาว 1 คน และน้องสาว 1 คน
- _____

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

" การเข้าใจตนเอง"

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง
 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเองตามความเป็นจริง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลอง เรื่อง "วันเปิดเทอมใหม่"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "สถานการณ์จำลอง" โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
เล่าเรื่องสถานการณ์ที่นำมาใช้ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่
เตรียมไว้
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนบทบาทและวิเคราะห์
ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่กระบวนการและบรรยากาศของการแสดง
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงในสถานการณ์จำลอง
และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

สถานการณ์จำลอง "วันเปิดเทอมใหม่"

ฉากที่ 1

วันนี้เป็นวันเปิดเทอมวันแรก กบวิ่งมาโรงเรียนแต่เช้า

จิน : "ไอ้โฮ ! กบ วันนี้ใส่ชุดใหม่มาเลยหรอจ๊ะ ใหม่เอี่ยมเชียว
เธอไปตัดมาจากไหน ช่างตัดได้เหมาะสมกับรูปร่างจังเลย สวยมาก
เลยนะจ๊ะ"

แต้ม : "ไหนกัน ชุดใหม่ขอคุณหน่อยสิ โธ่เอ๊ย ! ไม่เห็นได้เรื่องเลย ไม่ทันสมัย
สักนิด ตัวกระโปรงก็ยาวเกินไป ถ้าเป็นฉันนะ ฉันจะไม่ไปตัดให้เสีย
เศรษฐกิจหรอก"

ต้อย : "แต้ม ทำไมเชยขนาดนั้นล่ะ กบเขาแต่งตัวเรียบร้อยดีแล้วนี่ ดูเธอสิ
กระโปรงตัวนี้ไปตัดมาจากไหนกันจ๊ะ ช่างประหยัดผ้าซะจริง แบบนี้
คนตัดก็คงได้กำไรดีนะซิคะมีลูกค้าอย่างเธอ อาจารย์ผู้ปกครองน่าจะ
ทำโทษเธอเสียให้ชัดซะทีนะ ผ่านตาอาจารย์ไปได้อย่างไรกันนี่"

ขณะนั้นพอดีกับยุทธหันไปเห็น อาจารย์สมศรี ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำชั้น

เดินเข้ามาในห้อง

ยุทธ : "พวกเรานิ่งที่เร็ว อาจารย์สมศรีมาแล้ว"

ฉากที่ 2

อาจารย์สมศรี บอกผลการเรียนให้ทุกคนทราบ พร้อมทั้งชมเชยกบที่ได้คะแนนดี

อาจารย์สมศรี : "กบเขาเก่งมากเลยนะ ที่ทำคะแนนได้เกรด 4 ทุกวิชาเลย
ถ้าเพื่อน ๆ ลองดูกบเป็นตัวอย่าง และขอคำแนะนำเกี่ยวกับ
วิธีเรียนจากกบ ก็คงจะได้คะแนนดีขึ้นกันทุกคนนะ
ครูขอเอาใจช่วย"

นัท : "จริงด้วยครับ ผมเห็นกบเขาตั้งใจฟังอาจารย์สอน ขยันทำการบ้าน
และขยันท่องหนังสือ"

อ้อย : "จริงด้วยค่ะ บางทีกับเขายังมาชวนหนูท่องหนังสือกับเขาเลย"

กบ : "ขอบคุณมากค่ะ ที่อาจารย์และเพื่อน ๆ ชมที่กบได้คะแนนดี"

ฉากที่ 3

อาจารย์สมัครออกไปจากห้องเรียน ทุกคนนั่งสนทนากันถึงผลการเรียน
ของแต่ละคน ตอนหนึ่ง แต้มนูตขึ้นว่า

แต้ม : "กว่าจะได้แบบนี้กับเขาคงอดหลับอดนอนน่าดูสินะ ที่จริงแล้วอย่างกบนี้
ไม่น่าจะได้เกรดดีถึงขนาดนี้เลย ฉันว่าอาจฟลุคมากกว่ามั้ง หรือไม่ก็
หาความรู้รอบไต่ะซะมากกว่า"

จิน : "ทำไมเธอพูดเช่นนั้นล่ะ ที่จริงเขอน่าจะดีใจกับกับเขาซะ ที่เขาได้เกรดดี
เช่นนี้ เพราะกบเขาขยันนะซิ เขาถึงทำข้อสอบได้ เรื่องฟลุคนั้นเป็นไป
ไม่ได้แน่ เธอเองนะแหละที่ควรเอาอย่างกบ จะได้เรียนได้คะแนนดี
แบบกบบ้าง ถ้าเธอมีนิสัยแบบนี้ จะไม่มีใครเขาขอมคบด้วยนะ"

แต้ม : "ไม่คบก็ไม่ต้องคบ ฉันไม่สนใจหรอก "

ฉากที่ 4

แต้มไม่ไปโรงเรียนหลายวัน วันนี้จินจึงมาหาแต้มที่บ้าน

ที่บ้านของแต้ม แต้มนั่งอยู่บนแคร่ใต้ต้นมะม่วง จินเดินเข้าไปหาแต้ม

จิน : " แต้ม ไม่สบายหรือเปล่า ทำไมไม่ไปโรงเรียนหลายวัน"

แต้ม : " ฉันสบายดี ชอบใจมากนะที่เป็นห่วง ที่ฉันไม่ได้ไปโรงเรียนเพราะ
ไม่รู้จะคุยกับใคร ไม่มีใครสนใจฉัน ฉันไม่มีเพื่อน ก็เลยไม่ไปโรงเรียน"

จิน : "ฉันนี่ไงล่ะ เพื่อนเธอ และเพื่อนที่โรงเรียนกำลังรอเธออยู่ ฉันจะบอก
อะไรให้เธารู้ว่า คนเราควรที่จะเข้าใจและยอมรับตนเองเสียก่อน
ว่าตัวเราเป็นอย่างไร ก่อนที่จะไปว่า หรือตำหนิคนอื่นเขา แล้วปรับปรุง
ตัวของเราให้ดียิ่งขึ้น พยายามแก้ไขข้อบกพร่องที่ไม่ดี หรือที่คนอื่นไม่ชอบ
เราก็จะเป็นที่ชื่นชมและน่าคบหาของเพื่อน ๆ อีกอย่างเราไม่ควรที่จะ

ค้นหาแต่สิ่งที่บกพร่องของคนอื่น ควรที่จะค้นหาสิ่งที่ดีของเขาและแสดง
ความยินดี หรือยกย่องชมเชยเขา เพราะคำชมเชยก็เป็นอาหารใจ
อย่างหนึ่ง ใคร ๆ ต่างก็ชอบให้คนอื่นชม แม้แต่เขเองก็ชอบให้เพื่อนชม
เหมือนกันนี่จะ"

แต่มี : "จริงขึ้นะ ฉันควรจะปรับปรุงตัวเสียใหม่ พวุงนี้ฉันจะไปโรงเรียน
ไปขอโทษเพื่อน ๆ ที่ฉันได้แสดงสิ่งที่ไม่ดีต่อเพื่อน แล้วฉันจะปฏิบัติตัวใหม่
ให้สมกับที่เพื่อน ๆ ตั้งใจ ฉันจะต้องเป็นเด็กคนใหม่ให้ได้จะ พวุงนี้พบกัน
ที่โรงเรียนจะ"

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการเข้าใจตนเองและเพื่อน :
ด้านการเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรจะเข้าใจและยอมรับตนเอง
เสียก่อน เพราะหากนักเรียนยังไม่เข้าใจตนเองแล้ว การที่จะไปเข้าใจหรือหาแนวทาง
ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นอาจจะไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ดังนั้นนักเรียนจึงต้องทำความเข้าใจ
ตนเอง เพื่อให้เกิดการเข้าใจและยอมรับตนเองทั้งในด้านความรู้สึกและการแสดงออก
และหาแนวทางในการปรับปรุงตนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนต่อไป

ในการทำทำความเข้าใจตนเอง นักเรียนควรศึกษาและทำความเข้าใจตนเองว่า
ตนเองมีบุคลิกภาพอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีความพอใจสิ่งต่าง ๆ หรือยัง มีความสนใจ

ความสามารถ ความถนัดในสิ่งใดบ้าง เพื่อน ๆ ให้ความยอมรับหรือนิยมชมชอบนักเรียน
 มากน้อยเพียงใด นักเรียนอยู่ในห้องเรียนและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนด้วยความรู้สึกสนุกสนาน
 และมีความสุขหรือไม่ เป็นต้น

เมื่อนักเรียนเข้าใจตนเอง นักเรียนก็จะสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสม กระทำ
 ในสิ่งที่ควรกระทำ และละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้น เมื่อมองภาพรวมที่เป็นตัวนักเรียนทั้งหมดแล้ว
 นักเรียนก็เป็นคนดี มีเสน่ห์ น่าคบหาสมาคมด้วย

เมื่อนักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองแล้ว นักเรียนก็ควรรู้จักปรับปรุงตนเอง แก้ไข
 ข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น ไม่สุภาพ หยาบคาย แข็งกระด้าง อารมณ์ร้อน ฯลฯ
 สร้างเสริมจุดเด่นในตัวนักเรียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ก็จะทำให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อน
 ร่าเริงและมั่นคงยิ่งขึ้น

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 3

"การเข้าใจเพื่อน"

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อน
 2. เพื่อให้นักเรียนยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การเข้าใจเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "อภิปรายกลุ่ม" ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้ทราบ
แจกใบหนัดงาน ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่ม
2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นและ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามใบกำหนดงาน โดยมีหัวหน้ากลุ่มดำเนินการอภิปรายและมี
เลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผล
การอภิปรายกลุ่มและสรุปหน้าชั้น
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกลุ่มและผู้วิจัย
สรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. ประเมินจากความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
2. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

"การเข้าใจเพื่อน"

เนื้อหา

การเข้าใจเพื่อน หมายถึง การเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยใจคอ ความต้องการ และการแสดงออกของเพื่อนเพื่อนจะได้นำมาพิจารณาประกอบเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

ผู้ที่เข้าใจเพื่อนได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่มีความอดทนและต้องสามารถควบคุมสติหรือจิตใจของตนเองได้ดี การเข้าใจเพื่อน ก็คือการมีความเห็นอกเห็นใจ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อน การคิดถึงสภาวะ การเรียนรู้ การได้รับการอบรม สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ของเพื่อน ก็เพื่อที่จะพยายามเข้าใจว่าที่เพื่อนพูดเช่นนั้น หรือทำอย่างนั้นก็เพราะเขามีประสบการณ์มา มีฐานะความเป็นอยู่อย่างนั้น ก็ย่อมต้องพูดต้องทำเช่นนั้นเมื่อเราสามารถเข้าใจเขาได้แล้ว เราจะมีความรู้สึกว่า สงสารเขา เห็นใจเขา ให้อภัยเขา โดยลองนำมาคิดว่า ถ้าเราเป็นเขาและอยู่ในสภาวะอย่างเขาบ้าง เราจะเป็นอย่างไร เป็นลักษณะของการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา อย่างไรก็ตาม ต้องระลึกไว้เสมอว่า ตัวของเราเองก็ยังไม่ทำอะไรให้ถูกใจตัวเองทุกอย่างไม่ได้ แล้วเพื่อนแล้ว เขาจะทำให้ถูกใจเราทุกอย่างได้อย่างไร

การเข้าใจเพื่อนนั้น มีความมุ่งหมายที่สำคัญ ก็เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองและส่วนรวม

ในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและมีผลสมบูรณ์นั้นยากที่เราจะปฏิบัติด้วยตนเองตามลำพัง หากแต่จะต้องมีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อหรืออาศัยความสัมพันธ์กับเพื่อน เราจึงต้องรู้จักยอมรับฟังเหตุผลของเพื่อน มีความพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลหรือมูลเหตุต่าง ๆ มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน จึงจะทำให้การทำสิ่งใด ๆ สำเร็จด้วยดี ทุกคนให้ความร่วมมือสนับสนุน การทำสิ่งใด ๆ ก็ตามแม้ว่าจะมีอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมเพรียงสักเพียงใด แต่หากขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน การทำสิ่งนั้น ๆ จะสำเร็จไปไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นอาจจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อส่วนรวมนั้นด้วย

ใบกำหนดงาน

ให้นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติดังนี้

1. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
2. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
3. อ่านเอกสารเรื่อง "การเข้าใจเพื่อน" แล้วให้นักเรียนทุกคนในกลุ่ม

ร่วมกันแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1 ผู้ที่จะเข้าใจเพื่อนได้ดีนั้นจะต้องเป็นคนอย่างไร
- 3.2 การจะเข้าใจเพื่อน จะต้องปฏิบัติเช่นไร
- 3.3 การเข้าใจเพื่อน มีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนอย่างไร

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการเข้าใจตนเองและเพื่อน :

ด้านการเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อน

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรทำความเข้าใจเพื่อน ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อน เช่น ลักษณะนิสัยใจคอ ความต้องการ ความรู้สึก และการแสดงออกของเพื่อน เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

การทำความเข้าใจเพื่อน ทำได้โดย

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อน โดยพยายามศึกษาและเข้าใจว่าเพื่อนของนักเรียน มีลักษณะนิสัย มีความต้องการ และความรู้สึก หรือมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร สนใจหรือไม่สนใจสิ่งใด เพื่อจะได้รู้ว่า สาเหตุที่เขาแสดงออกอย่างนั้น อาจเป็นเพราะเขาชอบ หรือสนใจสิ่งนั้น หรือลักษณะนั้น นักเรียนก็จะได้ไม่ไปโกรธเพื่อน หากเพื่อนทำไม่ถูกใจ หรือขัดใจนักเรียน

2. ศึกษาและเข้าใจในสภาพแวดล้อมของเพื่อน โดยพิจารณาว่า เขาได้รับการเลี้ยงดูอย่างไร อยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมอย่างไร หรือมีประสบการณ์มาอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจว่า ทำไมเขาจึงคิดเช่นนั้น หรือทำไมเขาจึงกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 4

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักการเป็นผู้ฟังที่ดี

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การเป็นผู้ฟังที่ดี"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "สถานการณ์จำลอง" โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ

เล่าเรื่องสถานการณ์ที่นำมาใช้ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์

ที่เตรียมไว้

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนบทบาทและวิเคราะห์

ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่กระบวนการและบรรยากาศของการแสดง

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงในสถานการณ์จำลอง

และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

สถานการณ์จำลองเรื่อง "การเป็นผู้ฟังที่ดี"

ฉากที่ 1

สุนิสา แก้วใจ วินิจ และดำรง นั่งคุยกันในห้องเรียน ตอนเข้าก่อนคาบแรก

สุนิสา : " นี่เพื่อน ๆ เมื่อวานฉันไปเที่ยวสวนสนุกมา สนุกจริง ๆ เลย
ได้เล่นน้ำทะเลได้คลื่น สนุกมาก"

แก้วใจ : " ฉันอยากไปเที่ยวที่สวนสนุกนั้นบ้างจังเลย จะได้เล่นน้ำทะเล
เที่ยมที่นั่นบ้าง ไม่รู้ว่าจะเหมือนน้ำทะเลจริง ๆ มั้ย ? "

วินิจ (ยืนอยู่ข้างสุนิสา ในมือถือเหรียญบาท โยนไปมาบนอากาศ)

วินิจ : " ทะเลเที่ยมที่นั่นมีคลื่นจริง ๆ หรือ เขทำได้อย่างไรกันนะ"

สุนิสา : " มีคลื่นจริง ๆ นะ เหมือนคลื่นน้ำทะเลจริง ๆ ที่บางแสนหรือ
พัทยาเลยละ"

ดำรง (กำลังวาดรูปการ์ตูนเล่น) พูดแซงขึ้น

ดำรง : "ไม่เห็นน่าสนใจเลย ฉันก็เคยไปมาแล้ว ฉันว่า มันก็ จืด ๆ แหละ"

พอดีแก้วใจหันไปเห็นอาจารย์สมรเดินมา จึงตะโกนบอกเพื่อน

แก้วใจ : " พวกเรา อาจารย์สมรมาแล้ว หยุดคุยเร็ว"

ฉากที่ 2

อาจารย์สมรเดินเข้ามาในห้อง

อาจารย์สมร : "สวัสดีค่ะ นักเรียนทุกคน สบายดีหรือเปล่าคะ"

นักเรียนทุกคน : "สบายดีค่ะ/ครับ อาจารย์"

อาจารย์สมร : "ถ้าอย่างนั้น เราเริ่มกันเลยนะ ครูจะให้ให้นักเรียนออกมารายงาน
หน้าชั้นเรื่อง "ครั้งหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้า" นักเรียนจะเล่า
อะไรก็ได้ที่เป็นความประทับใจ ครูให้เวลานักเรียนฝึก 5 นาที
ใครนึก ได้ก่อนออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง"

สักครู่ สุนิสาจึงยกมือขึ้น และออกมารายงานหน้าชั้น ขณะที่สุนิสา กำลัง รายงานอยู่นั้น วินิจซึ่งไม่สนใจฟัง กำลังนั่งพับเพียบกระดาก และเหวี่ยงไปทางหลังห้องพอดี อาจารย์หันไปเห็นเข้า

อาจารย์สมร : "วินิจ ทำไมไม่สนใจฟังเพื่อนรายงาน ครูจะทำโทษเธอ
นั่งเอามือกอดอกไว้ แล้วฟังและมองที่สุนิสาเท่านั้น ถ้าเธอ
เปลี่ยนสายตาไปมองที่อื่นครูจะหักคะแนนความประพฤติ
ของเธอ 10 คะแนน"

สุนิสาจึงรายงานต่อ ขณะที่สุนิสากำลังรายงาน ดำรงก็พูดแซงขึ้นว่า

ดำรง : "ไม่เห็นน่าสนใจเลย กลับไปอ่านนิทานดีกว่า"

อาจารย์สมร : "ดำรง ขณะที่เพื่อนกำลังพูดหรือรายงาน เราไม่ควรพูดแซง
ขึ้นมา ควรรอให้เพื่อนพูดจบเสียก่อน แล้วจึงพูด เข้าใจมั๊ย ? "

ดำรง : "ครับ อาจารย์"

ส่วนวิชัยและมานพก็กำลังนั่งคุยกันถึงเรื่องภาพยนตร์ที่ไปดูมา อาจารย์จึงบอกว่า

อาจารย์ : "วิชัย มานพ ขณะที่เพื่อนกำลังพูดหรือรายงาน เราควรตั้งใจฟัง
เพื่อนพูด คิดดูว่าถ้าเรากำลังพูดหรือรายงาน แล้วเพื่อนไม่ฟัง
เราพูด กลับเอาแต่คุยกันเรื่องอื่น เราจะเสียใจมั๊ย ? และ
เราก็อาจจะโกรธเพื่อนที่ไม่ฟังเรา ต่อไปเวลาเพื่อนคนนั้น
พูดอะไรเราก็อาจคิดอยากจะทำแค้นโดยไม่สนใจ และไม่ตั้งใจ
ฟังเพื่อนพูดบ้าง แล้วเราก็จะไม่ทราบเรื่องราวอะไรที่เพื่อนเล่า
ซึ่งบางครั้งเป็นเรื่องดี ๆ น่าสนใจ ที่เราไม่พลาด และ
ความสัมพันธ์ของเรากับเพื่อนก็จะไม่ดีด้วย คราวหลังอย่าทำ
เช่นนี้อีก"

วิชัย : "ครับ อาจารย์"

มานพ : "ครับ อาจารย์"

จากนั้นอาจารย์จึงให้สุนิสารายงานต่อไปจนจบ

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง :

ด้านการเป็นผู้ฟังที่ดี

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน วิธีที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง คือ การเป็นผู้ฟังที่ดี การเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นส่วนอย่างหนึ่งในการคบหากัน การแหย่เพื่อนพูด หรือคอยขัดคอ หรือพูดจ้อแต่เพียงฝ่ายเดียว ย่อมไม่เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

การเป็นผู้ฟังที่ดี ควรปฏิบัติดังนี้

1. สนใจและระมัดระวังในการฟัง อย่ามีวพะวงอยู่กับความคิดของตนจนลืมฟัง และจับความหมายในสิ่งที่เพื่อนพูด
2. ไม่แสดงท่าทีเบื่อหน่ายหรือไม่พอใจ แม้เรื่องนั้นไม่น่าสนใจ หรือเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่สนใจก็ตาม
3. ต้องการที่จะฟังเพื่อนพูด มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อเพื่อนที่กำลังพูด
4. ไม่วิเคราะห์และประเมินผลสิ่งที่เพื่อนพูด จนกว่าจะรับฟังข้อความจนจบ
5. รับฟังข้อความที่เพื่อนพูดจนจบ ไม่ขัดจังหวะ เพราะอาจทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่เพื่อนพูด หรือไม่สามารรถเข้าใจได้ทั้งหมด หรือเข้าใจเรื่องที่เพื่อนพูด ผิดความหมายไปได้
6. ฟังด้วยความตั้งใจและพยายาม แม้จะเป็นเรื่องที่ยาก หรือเรื่องที่เป็นนามธรรมยากแก่การเข้าใจ ก็อย่าเบื่อหน่าย หรือยอมแพ้
7. หลีกเลี่ยงการจัดผิดผู้พูด ไม่ว่าจะเป็นกิริยาท่าทาง การแต่งกาย หรือคำพูดบางคำ เพราะอาจทำให้การฟังของนักเรียนด้อยประสิทธิภาพลงไป
8. ให้อภัยผู้พูด รู้จักกาลเทศะและความเหมาะสม ไม่ใช่ขณะที่เพื่อนกำลังพูด นักเรียนไม่ควรจะถามอะไรก็ตามสอดขึ้นกลางคัน ซึ่งเป็นการไม่ให้เกียรติแก่เพื่อนที่กำลังพูด

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 5

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงความคิดเห็น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง "มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "บทบาทสมมติ" โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต และสถานการณ์สมมติที่ง่ายและ

ชัดเจน แล้วแจ้งให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงเปิดเผยความ

รู้สึก และความคิดเห็นต่อบทบาทที่แสดง

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดงจะแสดงเพิ่มเติมตามความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะของกลุ่ม

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์การเข้าใจตนเองและช่วยกันสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

"มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ"

เนื้อหา

สาวิตรีเป็นหัวหน้าชั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ในวันที่ 31 ธันวาคมนี้ ทางโรงเรียนจะจัดให้มีงานรื่นเริงส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ และให้นักเรียนแต่ละห้องจัดงานเลี้ยงได้ สาวิตรีและเพื่อน ๆ รวมทั้งอาจารย์นิดาซึ่งเป็นอาจารย์ประจำชั้นตกลงกันว่า นักเรียนทั้งห้องรับจัดการเรื่องอาหารทั้งหมด อาจารย์นิดายินดีที่จะช่วยออกเงินให้ สาวิตรีจึงนัดให้เพื่อน ๆ มาประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

หลังจากที่ทุกคนมาพร้อมแล้ว สาวิตรีก็ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุม และเรื่องการจัดงานอย่างละเอียด แล้วปรึกษากับเพื่อน ๆ ว่า จะจัดอาหารอะไรบ้าง และจะจัดอย่างไร ไม่มีใครแสดงความคิดเห็น เพียงแต่หันไปปรึกษาหาหรือกันเอง เมื่อไม่มีใครแสดงความคิดเห็น ดาราซึ่งนั่งอยู่หน้าห้องจึงเสนอให้เพื่อนทุก ๆ คน เลือกรายการอาหารมาคนละหนึ่งอย่าง โดยให้เหตุผลว่า ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแสดงความคิดเห็น โดยใช้เสียงส่วนใหญ่ในการตัดสินใจ

พวงแก้วเป็นคนเจ้าชังไม่ค่อยพูด ชอบนั่งอยู่หลังห้อง โดยปกติแล้วไม่ชอบขัดใจใครเลย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งจริง ๆ แล้ว พวงแก้วมีความคิดดี ๆ หลายอย่างเกี่ยวกับการจัดงานครั้งนี้ พวงแก้วเกิดความขัดแย้งว่าจะเสนอความคิดดีหรือไม่ เธอเกรงว่าเพื่อน ๆ จะไม่เห็นด้วยกับความคิดของเธอ และเพื่อน ๆ จะเกิดความไม่พอใจ แต่เมื่อดาราเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้ พวงแก้วจึงตัดสินใจยกมือขึ้น และเสนอความคิดว่าให้ทำแกงไก่ โดยสิ่งที่โรงอาหารจะได้ราคาถูก เพราะเจ้าของร้านรู้จักกับคุณแม่ของพวงแก้ว สำหรับของหวานและผลไม้ให้แต่ละคนนำมา เพียงแต่ตกลงกันว่าใครจะนำอะไรมาเพื่อจะได้ไม่ซ้ำกัน เพื่อนทุกคนยอมรับความคิดเห็นของพวงแก้ว และสารก็เสนอให้มีการจับสลากโดยกำหนดราคาของของขวัญอย่างต่ำ 50 บาท

ในที่สุด การประชุมเรื่องการจัดงานส่งท้ายปีเก่าก็สำเร็จลงด้วยดีเพราะความกล้าแสดงความคิดเห็นของพวงแก้วให้กลุ่ม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วย

ให้นักเรียนแสดงเป็น อาจารย์พนิดา ส่วิตรี พวงแก้ว ดารา และเพื่อน ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของอาจารย์พนิดา

ฉันชื่อพนิดา เป็นอาจารย์ประจำชั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ในวันที่ 31 ธันวาคมนี้ ทางโรงเรียนให้แต่ละห้องจัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ฉันต้องการให้นักเรียนที่ฉันประจำชั้นจัดงานกันเอง ฉันจึงช่วยออกค่าใช้จ่ายให้

บทบาทของสาวิตรี

ฉันชื่อสาวิตรี เป็นหัวหน้านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ทางโรงเรียนให้แต่ละห้องจัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ในวันที่ 31 ธันวาคมนี้ ฉันได้ตกลงกับอาจารย์พนิดาซึ่งเป็นอาจารย์ประจำชั้นว่าจะนัดประชุมเพื่อน ๆ ที่จะจัดงานนี้ ฉันเรียกเพื่อน ๆ มาประชุมแล้วแจ้งรายละเอียดของงานให้เพื่อน ๆ ฟังไม่มีใครเสนอความคิดเห็นเรื่องอาหารเลยทั้ง ๆ ที่ฉันเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น

บทบาทของดารา

ฉันชื่อดารา เรียนอยู่ห้องเดียวกับสาวิตรี ขณะที่มีการประชุมเรื่องการจัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ฉันเห็นว่าไม่มีใครเสนอความคิดเห็นเลย ฉันจึงเสนอให้เพื่อนทุก ๆ คนเลือกรายการอาหารมาคนละ 1 อย่าง เพราะทุกคนมีสิทธิ์ในการเสนอความคิดเห็น โดยจะใช้เสียงส่วนใหญ่ในการตัดสิน

บทบาทของพวงแก้ว

ฉันชื่อพวงแก้ว มีอาจารย์นิดาเป็นอาจารย์ประจำชั้น ฉันเป็นคนมีนิสัยไม่ชอบขัดใจใคร ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เจ็บ ไม่ชอบพูดมาก และชอบนั่งอยู่หลังห้อง ขณะที่มีการประชุมเรื่องการจัดงานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ จริง ๆ แล้วฉันต้องการที่จะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานครั้งนี้ แต่ฉันเกรงว่าเพื่อน ๆ จะไม่เห็นด้วยและไม่พอใจ และเมื่อฉันได้ยินดาราสัมภาษณ์ให้เพื่อน ๆ แสดงความคิดเห็น ฉันจึงตัดสินใจยกมือแสดงความคิดเห็น โดยเสนอให้ทำแกงไก่ เพราะคนชายู้จักกับคุณแม่ของฉัน จะซื้อได้ในราคาถูก ส่วนของหวานให้ทุกคนนำมาเอง เพียงแต่ตกลงว่าใครจะนำอะไรมา ฉันดีใจมากเมื่อเพื่อนทุกคนเห็นด้วยกับความคิดของฉัน

บทบาทของสารภี

ฉันชื่อสารภี เป็นเพื่อนของพวงแก้ว ฉันเสนอให้มีการจับสลากในงานปีใหม่ด้วย โดยกำหนดราคาของของขวัญอย่างต่ำ 50 บาท

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกเราเป็นเพื่อนของสาวิตรี เมื่อสาวิตรีเรียกประชุมเกี่ยวกับการจัดงานปีใหม่ พวกเราก็มาร่วมกัน แต่ก็อดจะวิจารณ์เกี่ยวกับรายการอาหารไม่ได้ เมื่อพวงแก้วเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหาร พวกเราเห็นด้วย พวกเรากล่าวชมเชยพวงแก้วที่กล้าเสนอความคิดเห็นในการจัดงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดงานครั้งนี้

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง :

ด้านการแสดงความคิดเห็น

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนต้องเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะการตามใจเพื่อนด้วยการแสดงความคิดเห็นคล้อยตามเพื่อนอยู่ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป จะทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัดและเหนื่อยล้า ในที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อนลดลง

ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้สัมพันธภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น

นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. มั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็น เคารพตัวเอง ไม่ดูถูกความคิดเห็นของตนเอง
2. ยกมือขอแสดงความคิดเห็น โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนคนอื่น ๆ นำขึ้นก่อน หรือ

สับสนุน

3. ควรรอให้เพื่อนที่กำลังแสดงความคิดเห็น พูดจบก่อนแล้วจึงแสดงความคิดเห็น

ของตน

4. พยายามแสดงความคิดเห็นในเรื่องหรือประเด็นที่กำลังถกเถียงกันอยู่

ไม่ออกนอกเรื่อง

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 6

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักกล้าปฏิเสธ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารคัดสำเนา เรื่อง "กล้าปฏิเสธ"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "บทบาทสมมติ" ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต และสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจน แล้วแจ้งให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงเปิดเผยความรู้สึก และความคิดเห็นต่อบทบาทที่แสดง
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดงจะแสดงเพิ่มเติมตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่ม
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเข้าใจตนเองและช่วยกันสรุป จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

"กล่าบบริเสธ"

เนื้อหา

พงษ์วัฒน์ ณัฐวัฒน์ และธวัชชัย กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งสามคนเรียนอยู่ห้องเดียวกัน มีความสนิทสนมกันมาก และบ้านอยู่ใกล้กัน ดังนั้นจึงไปโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกันเสมอ

วันหนึ่ง ขณะที่ทั้งสามคนเดินทางกลับบ้าน เมื่อมาถึงหน้าบ้านของณัฐวัฒน์ ก็พบกับลุงบุญช่วย ซึ่งเพิ่งย้ายมาเข้าบ้าน อยู่ข้างบ้านของณัฐวัฒน์ได้ประมาณ 3 เดือนกว่า ลุงบุญช่วยนั้น ปกติจะเป็นคนที่ใจดีกับเด็ก ๆ ทุกคน ลุงบุญช่วยเดินมากับชายแปลกหน้าคนหนึ่ง และบอกว่ากำลังจะหาเด็กไปทำงานด้วยในช่วงปิดเทอม เมื่อชายคนนั้นจะกลับ ลุงบุญช่วยได้ขอร้องให้ณัฐวัฒน์ซึ่งที่บ้านมีรถจักรยานยนต์ ไปส่งชายคนนั้นที่ท่ารถ พงษ์วัฒน์เห็นท่าไม่ดี และเห็นว่าเป็นเวลาเย็นมากแล้ว จึงบอกให้ณัฐวัฒน์ปฏิเสธที่จะไปส่งชายคนนั้น และบอกว่าให้เรียกรถจักรยานยนต์รับจ้างดีกว่า ณัฐวัฒน์บอกว่า เกรงใจลุงบุญช่วยแกล้งทำขอร้อง แต่ธวัชชัยก็บอกให้ณัฐวัฒน์ปฏิเสธเช่นกัน ณัฐวัฒน์จึงปฏิเสธที่จะไปส่งชายคนนั้น และให้ชายคนนั้นไปที่ท่ารถโดยรถจักรยานยนต์รับจ้าง

อีก 2 วัน ต่อมา มีข่าวว่าสุพจน์ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนณีเดียวกันกับนักเรียนทั้งสาม ถูกจี้ชิงรถจักรยานยนต์ คนที่จี้เป็นชายแปลกหน้าที่มากับลุงบุญช่วยเมื่อ 2 วันก่อน แต่ชายคนนั้นไม่ได้ทำร้ายสุพจน์ โดยเหตุการณ์เป็นเหมือนกับวันที่ลุงบุญช่วยขอร้องให้ณัฐวัฒน์ไปส่งชายแปลกหน้าที่ท่ารถ

ลุงบุญช่วยก็หายหน้าไปเช่นกัน และอีก 10 วันต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจตามจับลุงบุญช่วยและชายแปลกหน้าคนนั้นได้

ให้นักเรียนแสดงเป็น พงษ์วัฒน์ ณัฐวัฒน์ ธวัชชัย ลุงบุญช่วย ชายแปลกหน้าสุพจน์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

บทบาทของพงษ์พัฒน์

ฉันชื่อพงษ์พัฒน์ กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ฉันมีเพื่อนสนิทอยู่ห้องเดียวกัน 2 คน ชื่อ ณัฐวัฒน์ และธวัชชัย ฉันเป็นคนมีเหตุผล และรอบคอบ ฉันจะไม่ยอมทำตามที่ใครขอร้องถ้ามันไม่เหมาะสม หรือมีทางเลือกอื่นที่พอจะทำได้ วันหนึ่งขณะที่ฉัน ณัฐวัฒน์ และธวัชชัยกลับจากเลิกเรียนไปถึงหน้าบ้านของณัฐวัฒน์ ปรากฏว่าลุงบุญช่วยซึ่งอยู่ข้างบ้านมาพบกับชายแปลกหน้าคนหนึ่ง บอกว่ากำลังหาเด็กไปทำงานในช่วงปิดเทอม เมื่อชายคนนั้นจะกลับ ลุงบุญช่วยได้ขอร้องให้ณัฐวัฒน์ซึ่งมีรถจักรยานยนต์ไปส่งชายคนนั้นที่ท่ารถ ฉันเห็นว่าท่าทางไม่น่าไว้วางใจ และเป็นเวลาเย็นมากแล้ว จึงบอกให้ณัฐวัฒน์ปฏิเสธที่จะไปส่งชายคนนั้น โดยให้เขาไปเองโดยรถจักรยานยนต์รับจ้าง

บทบาทของณัฐวัฒน์

ฉันชื่อณัฐวัฒน์ เป็นเพื่อนของพงษ์พัฒน์และธวัชชัย วันหนึ่งขณะกลับจากเลิกเรียนตอนเย็น ฉันและเพื่อน พบลุงบุญช่วยมาพบกับชายแปลกหน้าคนหนึ่ง บอกว่าจะหาเด็กไปทำงานช่วงปิดเทอม เมื่อชายคนนั้นจะกลับลุงบุญช่วยได้ขอร้องให้ฉันซึ่งมีรถจักรยานยนต์ไปส่งชายคนนั้นที่ท่ารถ ฉันรู้สึกเกรงใจลุงบุญช่วยมาก เพราะแกล้งใจกับเด็ก ๆ และฉันเสมอ แต่เป็นเวลาเย็นมากแล้ว พงษ์พัฒน์จึงบอกให้ฉันปฏิเสธ ตอนแรกฉันเกรงใจลุงบุญช่วย ฉันจะไม่ปฏิเสธแต่ธวัชชัย ซึ่งเป็นเพื่อนของฉันอีกคนหนึ่งบอกให้ฉันปฏิเสธ ฉันจึงเห็นด้วยและตอบปฏิเสธที่จะไปส่งชายคนนั้น และให้ชายคนนั้นไปที่ท่ารถโดยรถจักรยานยนต์รับจ้างแทน

บทบาทของธวัชชัย

ฉันชื่อธวัชชัย มีบ้านอยู่ใกล้กับพงษ์พัฒน์และณัฐวัฒน์ วันหนึ่งขณะกลับจากเลิกเรียนตอนเย็น เมื่อมาถึงหน้าบ้านของณัฐวัฒน์ ฉันพบกับลุงบุญช่วยและชายแปลกหน้าคนหนึ่ง บอกว่า จะมาหาเด็กไปทำงานช่วงปิดเทอม เมื่อชายคนนั้นจะกลับ ลุงบุญช่วยได้ขอร้องให้ณัฐวัฒน์ซึ่งมีรถจักรยานยนต์ไปส่งชายคนนั้นที่ท่ารถ แต่เป็นเวลาเย็นมากแล้ว พงษ์พัฒน์จึงบอกให้ณัฐวัฒน์ปฏิเสธซึ่งที่แรกณัฐวัฒน์จะไม่ปฏิเสธ ฉันจึงช่วยพูดอีกคนให้ณัฐวัฒน์ปฏิเสธ

บทบาทของลุงบุญช่วย

ฉันชื่อบุญช่วย ฉันมาเข้าบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านของนักเรียน 3 คน คือ พงษ์วัฒน์ ธีรวัฒน์ และชัชชัย ปกติฉันจะทำใจดีกับเด็ก ๆ และนักเรียนเสมอ วันนั้นฉันพาเพื่อนของฉันคนหนึ่งมาที่บ้านพัก ตอนเย็นฉันพบกับเด็กทั้งสาม จึงบอกกับพวกเขาว่า เพื่อนของฉันมาหาเด็กไปทำงานช่วงปิดเทอม เมื่อเพื่อนจะกลับฉันจึงขอร้องให้ธีรวัฒน์ซึ่งมีรถจักรยานยนต์ไปส่งเขาที่ท่ารถ แต่พงษ์วัฒน์กับชัชชัยห้ามธีรวัฒน์ไม่ให้ไปส่ง ฉันจึงต้องให้เขาไปโดยรถจักรยานยนต์รับจ้าง

บทบาทของชายแปลกหน้า (เพื่อนลุงบุญช่วย)

ฉันเป็นเพื่อนของลุงบุญช่วย ฉันมีอาชีพเป็นนายหน้าขายรถจักรยานยนต์โดยลักขโมยหรือจี้เขามา โดยร่วมมือกับลุงบุญช่วยทำ ฉันหลอกคนทั่วไปว่า ฉันมาหาเด็กไปทำงานในช่วงปิดเทอม ปกติฉันจะไปทำที่อื่น แต่วันนั้นฉันจะลองทำแถวบ้านของลุงบุญช่วย ฉันจึงมาหาลุงบุญช่วย ตอนเย็นฉันพบเด็กนักเรียน เขามีรถจักรยานยนต์ ลุงบุญช่วยจึงขอร้องให้เขาไปส่งฉันที่ท่ารถ แต่เพื่อนของเขาห้ามเขาไว้ เขาจึงปฏิเสธและไม่ไปส่งฉัน ฉันจึงต้องไปเองโดยรถจักรยานยนต์รับจ้าง แต่อีก 2 วันต่อมา ฉันและลุงบุญช่วยก็ทำสำเร็จ นักเรียนคนนั้นชื่อ สุพจน์ แต่ฉันไม่ได้ทำร้ายเขา

บทบาทของสุพจน์

ฉันชื่อสุพจน์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นเดียวกับพงษ์วัฒน์ ธีรวัฒน์ และชัชชัย แต่อยู่คนละห้อง ฉันมีรถจักรยานยนต์ ลุงบุญช่วยจึงขอร้องให้ช่วยไปส่งเพื่อน ซึ่งฉันไม่รู้จัก แต่ฉันเกรงใจลุงบุญช่วย ฉันจึงไปส่งชายคนนั้น และถูกชายคนนั้น เอามีดจี้ ำให้ลงจากรถ โดยขู่ถ้าร้องจะแทงฉันถ้าฉันขัดขืน แล้วขับรถจักรยานยนต์ของฉันหนีไป ฉันจึงไปแจ้งความกับตำรวจและเล่าให้เพื่อนฟัง

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พวกเราเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้รับแจ้งความว่าถูกจี้ชิงรถจักรยานยนต์ พวกเราจึงสืบสวนและตามจับชายคนร้ายและนายบุญช่วยซึ่งสมคบกันทำการจี้ชิงรถได้

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง

ด้านการรู้จักกล่าวปฏิเสธ

ในการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนเราควรมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล่าวคำปฏิเสธเพื่อจะได้ไม่รู้สึกอัดอัด ลำบากใจในการทำตามที่เพื่อนขอร้องโดยที่เราไม่ต้องการกระทำ ผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงควรสามารถกล่าวคำปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของเพื่อนได้อย่างไม่อึดอัดใจ สามารถกล่าวขอโทษที่ไม่อาจตอบรับคำขอร้องได้ การกล่าวคำปฏิเสธ ควรกล่าวสั้น ๆ ชัดเจน ตรงจุด เริ่มด้วย คำว่า "ไม่" เช่น "เสียใจด้วยนะ ฉันไปไม่ได้" เป็นต้น หรือถ้าเห็นแนวทางที่จะทำให้เพื่อนที่ขอร้องสมหวังก็อาจปฏิเสธเชิงประนีประนอม หรือให้คำแนะนำเท่าที่จะทำได้ เช่น "เสียใจด้วยนะ ฉันให้เธอยืมเงินไม่ได้เลย ฉันคิดว่า เธอน่าจะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาของเราละ" เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรพิจารณความต้องการหรือความไม่ต้องการของตนเองให้หนักแน่น โดยเฉพะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ถูกรุกเร้า ขณะเดียวกันก็ทำความเข้าใจกับเพื่อน โดยการแสดงถึงความเข้าใจในความรู้สึกและความต้องการของเขา เช่น

สมบัติ : "วันนี้ ชั่วโมงคณิตศาสตร์ เราโดดเรียนไปดูหนังเรื่อง สมศรี ภาคสอง กันเถอะ"

สมคิด : "ไม่เอาหรอก ฉันไม่อยากโดดเรียน"

สมบัติ : "ไปเถอะ หนังเรื่องนี้สนุกนะ จะออกวันเสาร์นี้แล้วด้วย เดี่ยวไปดูไม่กัน ก้อดูดูหรอก"

สมคิด : "ไม่เอาหรอก ฉันไม่อยากโดดเรียน"

สมบัติ : "ไปเถอะ ฉันเลี้ยงเอง"

สมคิด : "ไม่เอาหรอก ฉันไม่อยากโดดเรียน เอาไว้ไปดูวันเสาร์นี้ก็ยังกัน"

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 7

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "อภิปรายกลุ่ม" ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยที่แจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้ทราบ
แจ้งกับหนวดงาน ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่ม
2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นและ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามใบกำหนดงาน โดยมีหัวหน้ากลุ่มดำเนินการอภิปรายและ
เลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มออกมา
รายงานผลการอภิปรายกลุ่มและสรุปหน้าชั้น
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม
และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. ประเมินจากความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
2. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

"การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน"

เนื้อหา

เช้าวันหนึ่ง ตึกมาโรงเรียนแต่เช้าพร้อมกับเพื่อน ๆ อีก 2-3 คน และปรึกษากันว่าหลังจากสอบเสร็จแล้ว อยากจะกินข้าวกลางวันร่วมกันทั้งชั้นสักวัน ดังนั้นเมื่อมาถึงโรงเรียน ตึกจึงนำเรื่องทีปรึกษากับเพื่อน ๆ มาปรึกษาอาจารย์ประจำชั้น ซึ่งอาจารย์ก็เห็นดีด้วย และจะช่วยออกเงินให้แต่เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะตกลงกันว่าจะทำอะไรกันดี ตึกนำข่าวดีมาบอกเพื่อน ๆ ว่า ได้รับอนุญาตจากอาจารย์เรียบร้อยแล้ว นักเรียนชายรับทีจะเป็นฝ่ายจัดสถานที่ ส่วนเรื่องอาหารยกให้เป็นหน้าที่ของนักเรียนหญิง ตึกจึงนัดให้เพื่อน ๆ มาประชุมและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน หลังเวลาเลิกเรียนแล้ว

เมื่อเพื่อนมาครบแล้ว ตึกจึงให้เพื่อน ๆ ช่วยกันคิดและเสนอว่า ควรจะทำอาหารอะไรดี เด็ก ๆ จึงแย่งกันเสนอความคิดเห็นให้ทำนั่นทำนี่ จนฟังแทบไม่รู้เรื่อง แต่ก็มีหลายคนที่นั่งจับกลุ่มคุยกัน ไม่ยอมแสดงความคิดเห็นและไม่สนใจที่จะฟังว่าใครเสนอให้ทำอะไร ตึกจึงเสนอให้เพื่อน ๆ ผลัดกันเสนอทีละคน น้อยรีบยกมือขอเสนอเป็นคนแรก โดยน้อยเสนอให้ทำก๊วยเตี๋ยวราดหน้า เพราะทำง่ายและราคาถูกดี แต่ยังไม่ทันที่น้อยจะพูดจบ ไก่ก็พูดแข่งขึ้นมาว่าไม่เห็นด้วยกับความคิดของน้อย ทำให้น้อยเกิดความรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมาก และไก่อจึงเสนอให้ทำขนมจีนแกงไก่โดยอาสาจะให้คุณแม่ทำให้ เพื่อน ๆ รับฟังและเห็นชอบด้วย น้อยซึ่งไม่พอใจอยู่แล้ว จึงแกล้งพูดในทำนองว่าไก่อยากได้หน้า ทำให้ไก่อโกรธและทะเลาะกัน

เพื่อน ๆ เข้าข้างไก่อ และช่วยกันว่าน้อย น้อยเสียใจเดินออกจากห้องไป ตึกจึงขอร้องให้เพื่อน ๆ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทุกคน รวมทั้งของน้อยด้วย และทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเสนอความคิดเห็น น้อยเองก็ไม่ควรเอาแต่ความคิดของตนเป็นใหญ่และถ้าเสียงส่วนใหญ่เลือกที่จะทำอะไรแล้ว ทุกคนก็ต้องยอมรับด้วย นิดซึ่งอยากจะแสดงความคิดเห็นมานานแล้ว แต่ไม่กล้าเพราะกลัวเพื่อน ๆ จะหาว่าอยากได้หน้า และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของตน แต่เมื่อตึกเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้ นิดจึงเสนอบ้าง และเมื่อถามเสียงส่วนใหญ่ปรากฏว่าเพื่อน ๆ เห็นด้วยที่นิดเสนอให้แต่ละคนนำอาหารมาจากบ้าน เพราะนอกจากจะประหยัดไม่ต้องรบกวนเงินของอาจารย์แล้ว ยังได้รับประทานอาหารหลายอย่าง และไม่ต้องเสียเวลามานั่งทำด้วย หลังจากตกลงกันได้แล้ว ทุกคนต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน

ใบกำหนดงาน

ให้นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติดังนี้

1. เลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปรายกลุ่ม
2. เลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่จดบันทึกผลงานของกลุ่ม
3. อ่านเอกสารเรื่อง "การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน" แล้วให้นักเรียนทุกคน

ในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ถ้านักเรียนเป็นน้อยนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็นแล้วเพื่อน ๆ ไม่รับฟังจนจบ และขัดจังหวะการพูดของนักเรียน

3.2 ถ้านักเรียนเป็นไท่ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนรับฟังความคิดเห็นของตนและแสดงท่าทีที่เห็นด้วย

3.3 ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในห้องของตึก นักเรียนจะทำอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่ามีสิทธิ์รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

3.4 นักเรียนคิดว่านิทานทำถูกหรือไม่ก็อยากแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน แต่ไม่กล้าเพราะกลัวเพื่อน ๆ จะว่าอยากได้หน้า และจะไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของตน ถ้าเป็นนักเรียน ๆ จะทำอย่างไร

3.5 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องของตึก และไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของเพื่อน นักเรียนจะทำอย่างไร

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล :

ด้านการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

คนเรามีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความคิด อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงมีความคิดเป็นของตนเอง นักเรียนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของของความคิดเห็นของแต่ละบุคคล และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างราบรื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้ทราบแง่มุมต่าง ๆ ที่นักเรียนไม่ทันคิด หรือไม่ทราบมาก่อน จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจความคิดของบุคคลอื่นได้มากขึ้นด้วย

ดังนั้น นักเรียนจึงควรรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเริ่มจากการฝึกหัดให้เป็นผู้มีใจกว้าง มีความอดทนที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยความเคารพให้เกิดติดต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา และความคิด ไม่ล่วงเกินหรือดูหมิ่นความคิดของกันและกัน ให้อีกโอกาสกันและกันในการแสดงความคิดเห็น และเสนอความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่แสดงความคิดเห็นเกิดความมั่นใจ และสบายใจที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะไม่ต้องคอยระวังหรือระแวงว่าจะมีใครหัวเราะความคิดของตน ผลที่ได้รับก็จะทำให้มีสัมพันธภาพดีขึ้น

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 8

"การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรู้จักการให้อภัย

เมื่อเพื่อนทำผิด

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ 1. เอกสารอัตชีวประวัติตัวอย่าง เรื่อง "ไม่เป็นไร"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "กรณีตัวอย่าง" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยเสนอกรณีตัวอย่างให้นักเรียนศึกษาพร้อมทั้งตั้ง

คำถามหรือประเด็น เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่างและ

ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือของนักเรียนในการศึกษากรณีตัวอย่าง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ไม่เป็นไร"

เนื้อหา

พ่อของกิตติออกเงินซื้อจักรยานยนต์คันใหม่ให้กิตติคันหนึ่ง โดยรวมกับเงินสะสมของกิตติ เขารัก ภูมิใจ และทะนุถนอมรถจักรยานยนต์คันนี้มาก กิตติจะเช็ดถูจนสะอาดเอี่ยมทุกวัน

วันหนึ่งหลังจากเลิกเรียนแล้ว กิตติขับรถไปเที่ยวในตลาด ขณะที่กำลังขับเรื่อย ๆ ไปตามถนน ทันใดนั้นก็มีรถยนต์คันหนึ่งไถลออกมาจากมุมซอย อย่างกระชั้นชิด กิตติจึงหักหลบ แต่ก็ยังชนเข้ากับท้ายรถยนต์คันนั้น รถของกิตติล้ม กิตติรู้สึกเจ็บที่แขน แต่ก็ไม่ได้สนใจอาการบาดเจ็บของตนเองเลย เขาเป็นห่วงรถของเขามากกว่า เขาจึงยกรถตั้งขึ้น ปรากฏว่าบังโคลนรถ ล้อหน้า และที่จับบิดเบี้ยว และสีถลอกไปหลายแห่ง วิชัยเจ้าของรถยนต์ออกมาจากรถ ยืนตกตะลึงอยู่ ครั้นเห็นกิตติลูบคลำรถอยู่ ก็รีบเข้าไปขอโทษพร้อมกับถามว่า "เจ็บตรงไหนบ้างครับรถเสียหายตรงไหนบ้าง ผมเสียใจจริง ๆ ที่เกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้น เป็นความผิดของผมเอง แต่ผมไม่ได้เจตนาเลย ผมยินดีชดเชยค่าเสียหายและซ่อมรถให้นะครับ ตอนนี้มีอะไรจะให้ผมช่วยบ้างไหมครับ"

กิตติรู้สึกโกรธและเสียใจมากที่รถซึ่งเพิ่งซื้อใหม่เสียหายและตนเองก็ได้รับบาดเจ็บ แต่เมื่อวิชัยสำนึกในความผิดและขอโทษอย่างสุภาพ พร้อมขอรับความผิดและยังจะซ่อมรถให้ กิตติจึงให้อภัย และไม่โกรธ แล้วตอบว่า "ไม่เป็นไรมากหรอกครับ ผมไม่ได้เจ็บอะไรมาก "

วิชัย จึงบอกว่า "คุณจะกลับบ้านเลยหรือเปล่า ผมจะไปเป็นเพื่อน" จากนั้นทั้งสองจึงช่วยกันตกแต่งที่จับให้ตรงและกิตติจึงค่อย ๆ ขับกลับบ้าน โดยมีวิชัยขับรถยนต์แล่นไปข้าง ๆ

หลังจากนั้นทั้งสองก็กลายมาเป็นเพื่อนรักกัน และไปมาหาสู่กันเป็นประจำ วิชัยมีความรู้เรื่องการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ จึงช่วยสอนการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ให้กิตติ จนกิตติสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้ และสามารถพิมพ์รายงานส่งอาจารย์ได้โดยไม่ต้องจ้างพิมพ์ และบางครั้งวิชัยยังช่วยพิมพ์รายงานให้กิตติด้วย

ประเด็นในการอภิปราย

1. กิตติเป็นคนอย่างไร
2. ถ้ากิตติไม่รู้จักการให้อภัย เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร
3. ในเรื่องนี้ เหตุการณ์ตอนใดบ้างที่แสดงถึงการรู้จักให้อภัยกัน
4. ประโยชน์และความสำคัญของการให้อภัยกัน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล :

ด้านการให้อภัย

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด เพราะบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ย่อมผิดพลาดได้ ไม่มีใครที่ไม่เคยผิดพลาด บางครั้งอาจจะกระทำผิดไปโดยไม่ได้ตั้งใจ ดังนั้นเมื่อเพื่อนทำผิด นักเรียนจึงควรรู้จักให้อภัย เห็นใจ ซึ่งจะช่วยให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนดำเนินไปด้วยความราบรื่นด้วยดี มีความเห็นอกเห็นใจกัน นำไปสู่การช่วยเหลือพึ่งพากัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

ในการให้อภัยกัน ควรปฏิบัติดังนี้

1. พิจารณาถึงสาเหตุของความผิดพลาดหรือเหตุการณ์นั้น ๆ
2. พยายามมองเพื่อนในแง่ดี ไม่มีอคติ
3. ทบทวนสถานการณ์ด้วยเหตุผล
4. พยายามยับยั้งชั่งใจ และมีความอดทน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 9

"ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้
สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนราบรื่น ไม่หวาดระแวงหรือไม่ไว้วางใจกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. แบบบันทึกคะแนน
2. ปากกาหรือดินสอ
3. เกณฑ์การให้คะแนน

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้เทคนิค "เกม" โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบและแนวทาง
ในการเล่นเกมน "ไว้วางใจ" จากนั้นผู้วิจัยสนทนานำเข้าสู่เกม "ไว้วางใจ"

2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนจับคู่กัน ให้แต่ละคู่นั่งหันหลังชนกันเพื่อมิให้มองเห็น
อีกฝ่ายหนึ่ง กำหนดหมายเลข 1 และ 2 ให้แต่ละคน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเลือกคำตอบ คนที่ได้หมายเลข 1 เลือก
ก. หรือ ข. คนที่ได้หมายเลข 2 เลือก ค. หรือ ง. จากนั้นแต่ละคนส่งกระดาษคำตอบ
ของตนให้อีกฝ่ายหนึ่ง ห้ามมิให้มีการพูดหรือส่งภาษากายทางใด ๆ ทั้งสิ้น ทำจนครบ 10 ครั้ง
ในแต่ละครั้งให้นักบันทึกคะแนนลงในแบบฟอร์มของตน โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังตาราง

		คนที่ 1	
		ก	ข
คนที่ 2	ค	+ 10	+ 25
		+ 10	- 25
	ง	- 25	- 10
		+ 25	- 10

ตัวอย่าง

จากตาราง	คะแนนที่ได้
คนที่ 1 เลือก ก.	คนที่ 1 +10
คนที่ 2 เลือก ค.	คนที่ 2 +10
คนที่ 1 เลือก ก.	คนที่ 1 -25
คนที่ 2 เลือก ง.	คนที่ 2 +25

2.3 เมื่อทำครบ 5 ครั้งแล้ว ให้ทั้งสองคู่หยุดแลกเปลี่ยนและตกลงวิธีการเลือกอักษรกัน ให้เวลา 5 นาที จากนั้นให้ทำต่อไปจนครบ 10 ครั้ง แล้วรวมคะแนนของแต่ละคน

3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นกัน และอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 นักเรียนมีความรู้สึกและการแสดงออกอย่างไรต่อตัวนักเรียนเองและคู่ของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม

3.2 นักเรียนและคู่ของนักเรียนได้คะแนนเท่าไรจากการทำงานกิจกรรมนี้

3.3 ให้นำแต่ละคนบรรยายถึงพฤติกรรมของคู่ของตนระหว่างการทำงานกิจกรรม

3.4 นักเรียนและคู่ของนักเรียนรู้สึกไว้วางใจและทำตามกติกลงกันได้

หรือไม่

3.5 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อคู่ของนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกติกลงกันได้

และรู้สึกอย่างไร ถ้านักเรียนเป็นฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามกติกลงกับเพื่อน

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม"เกมไว้วางใจ"

และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือและความสนใจในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น

การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

คนเราจะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะความไว้วางใจจะทำให้เพื่อนที่คบกันมีความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือดูแล และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

แนวทางในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีดังนี้

1. สันนิษฐานและยอมรับซึ่งกันและกัน
2. แลกเปลี่ยนความไว้วางใจกัน
3. ไม่มีความสงสัยในความสัมพันธ์
4. ไม่ทำลายความไว้วางใจของเพื่อน เพราะจะทำให้เพื่อนเกิดความผิดหวัง

ระมัดระวังในการมีความสัมพันธ์ และหากระแสที่จะให้ความไว้วางใจต่อไป

ในการให้ความไว้วางใจ จึงควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญบางประการ ดังนี้

1. ความไว้วางใจเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความยากลำบาก แต่ถูกทำลายได้โดยง่าย การที่ทั้งสองคนจะไว้วางใจและปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอได้นั้นจะต้องใช้เวลาาน แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงและไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเพียงครั้งเดียวก็อาจจะทำลายความไว้วางใจที่สร้างไว้ต่อกันได้

2. ความเข้าใจต่อสถานการณ์ขณะนั้น จะมีผลกระทบต่อการสร้างความไว้วางใจ ถ้าหากต่างมีความเข้าใจว่าสถานการณ์ขณะนั้น เป็นการร่วมกันแก้ปัญหา หรือช่วยเหลือกัน ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นมา แต่ถ้าหากต่างก็มีความเข้าใจว่าเป็นสถานการณ์แข่งขัน ก็เป็นการยากที่จะสร้างความไว้วางใจขึ้นมา

แบบบันทึกคะแนน

ครั้งที่	คำตอบ ของ นักเรียน	คำตอบ ของเพื่อน	คะแนนที่ นักเรียน ได้รับ	คะแนน ที่เพื่อน ได้รับ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
		รวม		

ครั้งที่	คำตอบ ของ นักเรียน	คำตอบ ของเพื่อน	คะแนนที่ นักเรียน ได้รับ	คะแนน ที่เพื่อน ได้รับ
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
		รวม		

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 10

"การให้และการรับ"

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการให้และการรับ เพื่อส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจและมีความสุข ทั้งผู้ให้และผู้รับ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษห่อของขวัญและริบบิ้น
2. กล่องสำหรับห่อของขวัญ 2 กล่อง
3. เทปหรือกาวยาว
4. กรรไกรตัดกระดาษ
5. กระดาษเปล่าตัดเป็นแผ่นเล็ก ๆ

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "เกม" ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎ กติกา ระเบียบ วิธีการในการเล่นเกมน "ของขวัญแต่เธอ" และสนทนานำเข้าสู่การเล่นเกมน
2. ขั้นกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ให้สมาชิกแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามความสมัครใจ ผู้วิจัยแจกกล่องสำหรับห่อของขวัญกลุ่มละ 1 กล่อง พร้อมอุปกรณ์ในการห่อ
 - 2.2 ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันห่อของขวัญให้สวยงามและเรียบร้อยเป็นชั้น ๆ โดยแต่ละชั้นให้เขียนจดหมายกล่าวถึงความประทับใจที่มีต่อเพื่อนในอีกกลุ่มแนบไปด้วย โดยให้ปรึกษากันว่าจะเขียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้รับเกิดความรู้สึกที่ดีและมีกำลังใจ เมื่อแต่ละกลุ่ม ห่อของขวัญเรียบร้อยแล้ว ให้ทุกคนกลับมานั่งเป็นวงกลมใหญ่ แต่นั่งตามกลุ่มย่อยของตน
 - 2.3 ให้สมาชิกทุกคนของกลุ่มหนึ่งนำของขวัญไปให้อีกกลุ่มหนึ่ง
 - 2.4 เมื่อทั้ง 2 กลุ่มได้ให้และรับของขวัญเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละคนในกลุ่มแกะห่อของขวัญออกช้า ๆ ทีละชั้น เมื่อแกะแต่ละชั้น มีข้อความถึงใครก็ให้ผู้นั้นรับไว้

3. ขั้นวิเคราะห์ ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกัน และให้สมาชิกทุกคนอ่านจดหมายให้กลุ่มฟังและพูดถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้ให้และได้รับจดหมายที่มีข้อความประทับใจ รวมทั้งความรู้สึกที่เกิดจากการอ่านจดหมายจากเพื่อน

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเล่นเกม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือในการเขียนจดหมายและห่อซองขวัญ
2. สังเกตจากท่าทางที่นักเรียนอ่านจดหมายของเพื่อน
3. สังเกตจากการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น
4. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการให้และการรับ

ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน จำเป็นจะต้องมีทั้งการให้และการรับ เพราะจะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับมีความสุข

การให้สามารถให้ได้ทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านวัตถุสิ่งของ

1. การให้ทางด้านจิตใจ ได้แก่

1.1 การให้ความรัก ให้ความปรารถนาดี มีเจตคติที่ดีต่อกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน

1.2 การให้ความเมตตากรุณา ปรารถนาอยากให้ผู้รับมีความสุข และ

ต้องการให้ผู้รับพ้นจากความทุกข์ทรมาน ปัญหา อุปสรรค หรือความผิดหวังต่าง ๆ

2. การให้ทางด้านวัตถุสิ่งของ โดยการให้สิ่งของ เครื่องใช้เมื่อเพื่อน
ขาดแคลน และเราสามารถแบ่งปันให้เพื่อนได้

ในการให้และการรับควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ต่อไปนี้

1. ความต้องการของผู้รับ จึงจะเป็นความพึงพอใจ ชื่นชม และไม่เป็นการยึดเยียด
และจำใจของผู้รับ

2. ความจริงใจของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ให้ด้วยความจริงใจ เต็มใจ และไม่หวังสิ่ง
ตอบแทน ผู้รับรับด้วยความชื่นชมอย่างจริงใจมิใช่เป็นการเสแสร้ง

3. การกล่าวขวัญถึงการให้และการรับ ผู้ให้ไม่กล่าวขี้นั้นถึงการให้ เพราะจะทำให้
ให้คุณค่าของการให้ลดน้อยลง เป็นการทวงบุญคุณ ในขณะที่เดียวกัน ผู้รับกล่าวขอบคุณด้วยความ
ซาบซึ้ง และชื่นชม มิใช่กล่าวเยินยอผู้ให้จนมากเกินไป ทำให้ผู้ให้รู้สึกพะอืดพะอมและอับอาย

4. ความรู้สึกของผู้ให้ ผู้ให้ให้ด้วยความรู้สึกยินดีและเต็มใจ มิใช่คิดดูหมิ่น
เหยียดหยามหรือดูถูก

5. การแสดงออกของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้แสดงการให้ด้วยความนุ่มนวลอ่อนโยน ไม่ทำ
ให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจ ผู้รับ รับด้วยความระมัดระวัง ไม่แสดงอาการปรีชาหรือคำพูด และ
การกระทำอื่นใดที่ไม่สุภาพ อันจะทำให้ผู้ให้เกิดอาการ "สะอึก" ต่อการรับของตน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 11

" การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน และช่วยทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ 1. เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การให้ความช่วยเหลือเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้เทคนิค "กรณีตัวอย่าง" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยเสนอกรณีตัวอย่างให้นักเรียนศึกษาพร้อมทั้งตั้ง

คำถามหรือประเด็น เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่างและ

ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือของนักเรียนในการศึกษากรณีตัวอย่าง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง " การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

เนื้อหา

วันหนึ่งในตอนเย็นหลังโรงเรียนเลิก อมรรวมจะกลับบ้านและได้เดินไปเอาจักรยานที่จอดไว้ ปรากฏว่าจักรยานที่จอดอยู่ข้างบน อมรรวมมองหาคนช่วยสับลมยางให้ และมองเห็นสุวรรณากับศุภชัย นั่งเขียนหนังสืออยู่ที่โต๊ะใต้ต้นไม้ จึงเดินเข้าไปขอความช่วยเหลือ จากเพื่อนทั้งสอง

อมรรวมเดินเข้าไปหาเพื่อนทั้งสองแล้วพูดว่า " รถของฉันยางแบน ฉันจะขอให้เธอช่วยสับลมยางรถให้หน่อยจะได้ไหม "

สุวรรณบอกว่า " ฉันกำลังรีบทำการบ้านอยู่ เดี่ยวกลับไปถึงบ้านแม่จะได้ให้ดูทีวี ฉันต้องรีบทำ เดี่ยวจะไม่เสร็จ เธอขอให้ศุภชัยช่วยก็แล้วกัน หรือไม่ก็ลองสับลมยางเองก็ได้ ฉันว่ามันไม่ยากหรอก "

ศุภชัยพูดว่า " มาฉันจะช่วยก็ได้ เดี่ยวเก็บสมุดก่อน " ขณะที่ศุภชัยกำลังเก็บสมุดอยู่เห็นน้องชายของศุภชัยที่จักรยานมาบอกศุภชัยว่า มีเพื่อนมาหาที่บ้าน ให้รีบไป

ศุภชัยขึ้นขี่จักรยานรถจักรยานของน้องชายและบอกว่า " ว้า ! ฉันมีธุระเสียแล้ว ฉันช่วยเธอไม่ได้แล้วละ ฉันต้องไปก่อนนะ "

ขณะที่อมรรวมกำลังยืนจับสับเพื่อจะสับลมยางอยู่เห็น ณัฐพลซึ่งเป็นเพื่อนของคนทั้งสามเดินผ่านมาเห็น จึงพูดว่า " ฉันจะช่วยสับลมยางให้ นะ " เมื่อศุภชัยสับลมยางรถจักรยานให้อมรรวมเสร็จแล้ว อมรรวมจึงกล่าวขอบคุณณัฐพลที่ช่วยสับลมยางรถให้แทน

ประเด็นในการอภิปราย

1. สุวรรณ ศุภชัย และณัฐพล เป็นคนอย่างไร
2. ถ้าณัฐพลไม่เป็นคนอย่างนั้นเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร
3. ในเรื่องนี้ เหตุการณ์ตอนใดบ้างที่แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือ
3. ประโยชน์และความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือ

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อน

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการแสดงออกของความเป็นมิตรที่ดี ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือกันจะทำให้ผู้ให้ความช่วยเหลือได้รับความรัก ความซาบซึ้ง ความประทับใจจากผู้ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือก็จะพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน เกิดความสุขใจที่ได้รับการช่วยเหลือ

การช่วยเหลือกันสามารถทำได้ ดังนี้

1. แสดงความรักความห่วงใยและเอาใจใส่เพื่อน
2. ให้ความช่วยเหลือกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เมื่อเพื่อนเดือดร้อน และนักเรียนสามารถช่วยได้
3. ช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ และให้กำลังใจเมื่อเพื่อนเดือดร้อน
4. ช่วยสนับสนุนในการทำกิจกรรม หรือการทำงานของเพื่อนด้วยความเต็มใจ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 12

"ปัจฉิมนิเทศ"

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนถึงข้อคิดต่าง ๆ อภิปราย และสรุปการเรียนรู้
เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน
เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
4. เปิดเพลง "ดอกไม้ให้คุณ" และนำดอกไม้วางบนมือของนักเรียนทุกคน
5. ผู้วิจัยกล่าวขอใจนักเรียนและกล่าวปิดการทำกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้น และเกิดความสนิทสนม 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ และวิธีการให้ข้อเสนอแนะ	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากันและแจกโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะให้นักเรียนทุกคน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนกล่าวแนะนำตัวเอง 3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม " ล่าลายเซ็น " ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น 4. ให้นักเรียนไปหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแบบฟอร์ม จากนั้นให้เพื่อนคนนั้นเซ็นชื่อในช่องหน้าข้อความ 5. ผู้ที่ให้เพื่อนเซ็นชื่อได้ครบก่อนกลับมานั่งที่เดิม 6. ทุกคนกลับมานั่งที่เดิม จากนั้นให้คนที่เสร็จก่อนและเสร็จสุดท้าย ออกมา

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2.	การเข้าใจตนเอง: การเข้าใจความรู้สึก และการแสดงออกของ ตนเอง	1. เพื่อให้ นักเรียน ได้ เรียนรู้เกี่ยวกับ ความรู้สึกและการ แสดงออกของตนเอง 2. เพื่อให้ นักเรียน ยอมรับลักษณะ ต่าง ๆ ของตนเอง ตามความเป็นจริง	เล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง 7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ ในการ ทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการ เข้าร่วมกิจกรรม อธิบาย รายละเอียด บทบาท หน้าที่ ของสมาชิกกลุ่ม ที่จะต้องปฏิบัติ 8. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถาม ข้อสงสัยและปัญหาต่างๆ ที่ไม่เข้าใจในการทำ กิจกรรมกลุ่ม 9. ผู้วิจัยและนักเรียน ช่วยกันสรุปเพื่อความ เข้าใจร่วมกัน การให้ข้อเสนอแนะ ตั้งแต่ ครั้งที่ 2 - 11 ผู้วิจัย ดำเนินการ เช่นเดียวกัน ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยซักถาม นักเรียนและบอก

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3.	การเข้าใจเพื่อน : การเข้าใจความรู้สึก และการแสดงออก ของเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้สึก และการแสดงออก ของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนยอมรับ ลักษณะต่าง ๆ ของ เพื่อนตามความ เป็นจริง	วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ให้ ให้นักเรียนทราบ 2. <u>ขั้นตอนการ</u> ผู้วิจัย แจกเอกสารที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับโปรแกรม การให้ข้อเสนอแนะ ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาส ให้นักเรียนอภิปราย และซักถามข้อสงสัย
4.	ความเป็นตัวของ ตัวเอง : การเป็นผู้ฟังที่ดี	เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ การเป็นผู้ฟังที่ดี	3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้ นักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5.	ความเป็นตัวของ ตัวเอง : การกล้าแสดง ความคิดเห็น	เพื่อให้ นักเรียนรู้จักกล้า แสดงความคิดเห็น	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6.	ความเป็นตัวของ ตนเอง : การกล้าปฏิเสธ	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก กล้าปฏิเสธ	
7.	การยอมรับความ แตกต่างระหว่างบุคคล : การรับฟังความ คิดเห็นของเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก รับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน	
8.	การยอมรับความ แตกต่างระหว่างบุคคล : การให้อภัยเมื่อ เพื่อนทำผิด	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การให้อภัยเมื่อเพื่อน ทำผิด	
9.	ความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน	เพื่อให้นักเรียนเกิด ความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน	
10.	การให้และการรับ	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การให้และการรับ	
11.	การให้ความช่วยเหลือ เพื่อน	เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การช่วยเหลือเพื่อน	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12.	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียน อภิปรายและสรุป เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลและ การเสริมสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับ บุคคลอื่น 2. เพื่อให้สมาชิก ประเมินผลที่ได้ จากการได้รับ ข้อเสนอแนะ	1. ให้นักเรียนนั่งเป็น วงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยกันสรุป ผลที่ได้จาก การได้รับข้อเสนอแนะ และแนวทางในการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล 4. เปิดเพลง "ดอกไม้ให้คุณ และนำดอกไม้วางบนมือ ของนักเรียนทุกคน 5. ผู้วิจัยกล่าวขอจบใจนักเรียน และกล่าวปิดการให้ ข้อเสนอแนะ

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้ง ใช้เวลา 50 นาที

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 1

"ปฐมนิเทศ"

- วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นและเกิดความสนิทสนมกัน
ระหว่างนักเรียนและเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ และวิธีการให้ข้อเสนอแนะ
- ขนาดของกลุ่ม : 12 คน
- เวลาที่ใช้ : 60 นาที
- อุปกรณ์ 1. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ
2. แบบฟอร์ม "ลาลายเซ็น"
- วิธีดำเนินการ 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน และแจกโปรแกรม
การให้ข้อเสนอแนะให้นักเรียนทุกคน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนกล่าวแนะนำตัวเอง
3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม "ลาลายเซ็น" ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนไปหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแบบฟอร์ม
จากนั้นให้เพื่อนคนนั้นเซ็นชื่อในช่องหน้าข้อความ ให้ความเวลา 1 นาที
โดยผู้วิจัยจะเป่านกหวีดเมื่อหมดเวลา
5. ผู้ที่ให้เพื่อนเซ็นชื่อได้ครบก่อนกลับมานั่งที่เดิม
6. ทุกคนกลับมานั่งที่เดิม จากนั้นให้คนที่เสร็จก่อนและเสร็จสุดท้าย ออกมา
เล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง
7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วม
กิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะ อธิบายรายละเอียด บทบาทหน้าที่ของ
สมาชิกกลุ่มที่ต้องปฏิบัติ
8. เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัยและปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจในการ
ให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 2

เรื่อง "การเข้าใจตนเอง"

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้ นักเรียน เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และการแสดงออกของตนเอง
 2. เพื่อให้ นักเรียน ได้รู้จักและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

ของตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลอง เรื่อง "วันเปิดเทอมใหม่"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเข้าใจตนเองและบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะ เรื่องการเข้าใจตนเองให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจตนเอง ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้อ่านมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจในการอ่านเอกสารข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น และการสรุป

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 3

เรื่อง "การเข้าใจเพื่อน"

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และการแสดงออกของเพื่อน
 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักยอมรับลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การเข้าใจเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเข้าใจเพื่อน และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่องการเข้าใจเพื่อนให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจเพื่อนให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจในการอ่านเอกสารข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 4

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการเป็นผู้ฟังที่ดี

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การเป็นผู้ฟังที่ดี"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเป็นผู้ฟังที่ดีและบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "การเป็นผู้ฟังที่ดี" ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นตอนการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นผู้ฟังที่ดีให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจในการอ่านเอกสารข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 5

"มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง "มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการกล้าแสดงความคิดเห็น และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ"ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "มาแสดงความคิดเห็นกันเถอะ" ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล้าแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจในการอ่านเอกสารข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 6

"ความเป็นตัวของตัวเอง"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการกล้าปฏิเสธ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "กล้าปฏิเสธ"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการปฏิเสธ และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "การกล้าปฏิเสธ"ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล้าปฏิเสธให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจในการอ่านเอกสารข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 7

"การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น" ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการอ่านข้อเสนอแนะ
2. สังเกตจากการซักถามและสรุป

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 8

"การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรู้จักการให้เกียรติเมื่อเพื่อนทำผิด

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนากรณีตัวอย่าง เรื่อง "ไม่เป็นไร"

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการให้เกียรติในความผิดพลาดของผู้อื่น พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "ไม่เป็นไร" ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น เรื่อง "ไม่เป็นไร" ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้เกียรติเช่นเดียวกัน กับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมดและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือของนักเรียนในการอ่านเอกสาร
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 9

"ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้
สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนราบรื่น ไม่หวาดระแวงหรือไม่ไว้วางใจกัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไว้วางใจ
ซึ่งกันและกัน และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"
ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการไว้วางใจ
ซึ่งกันและกันให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัย
สรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการอ่านเรื่องสั้น
2. สังเกตจากการซักถาม แสดงความคิดเห็น และสรุป

"ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"

เนื้อหา

มนุษย์เราจะมีความสนิทสนมกันได้ จะต้องมีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นเสียก่อน ความไว้วางใจจะทำให้คนที่คบกันเกิดความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ในชีวิตประจำวันเราต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เราไม่สามารถจะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวคนเดียว ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำงาน ฯลฯ และในการทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันนั้น ต้องอาศัยความไว้วางใจมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

ในชีวิตประจำวันของเราก็มีลักษณะของความไว้วางใจอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เพราะในบางครั้งเราอาจจะไม่แน่ใจที่จะไว้วางใจ เช่น เราต้องรับประทานอาหารนอกบ้านซึ่งเราก็ไม่รู้ว่าจะสะอาดพอหรือไม่ หรือเราต้องขึ้นรถประจำทาง เราก็ไม่รู้ว่าจะพาเราไปถึงที่หมายหรือไม่ เหตุการณ์เช่นนี้คือการที่เราต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น และในความสัมพันธ์ของเรากับบุคคล ถ้าเราสามารถไว้วางใจได้มาก ความสัมพันธ์จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นด้วย แต่ถ้าเราไม่มีความมั่นใจที่จะไว้วางใจ เราจะเกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่พึงพอใจ การไว้วางใจจึงเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

การที่เราต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความไว้วางใจนั้น เพื่อที่จะได้มองเห็นถึงความสัมพันธ์และเข้าใจความหมายของความไว้วางใจมากขึ้น เราจะเห็นคุณค่าของความไว้วางใจและการไว้วางใจผู้อื่น ในขั้นแรกของการไว้วางใจนั้น คนส่วนใหญ่จะไว้วางใจกับเรื่องเล็ก ๆ ที่ไม่ค่อยมีความสำคัญก่อน จากนั้นจึงจะค่อยไปสู่ความไว้วางใจในเรื่องที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ การมีความไว้วางใจจะมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่ใช่ไปสู่จุดสูงสุดเลยภายในครั้งเดียว

การมีประสบการณ์ในการที่จะสร้างความไว้วางใจ ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อม ภูมิหลังของบุคคลอื่น และความจำเป็นอื่น ๆ หรือในกรณีที่ความไว้วางใจของเราถูกทำลายลงไปทั้ง ๆ ที่เราให้ความไว้วางใจ จะทำให้เกิดความผิดหวัง ความระมัดระวังตนเองแก่ผู้ประจบอย่างมาก แต่ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในด้านบวกหรือด้านลบก็ตาม ย่อมมีผลต่อการสร้างเสริมประสบการณ์ในด้านความไว้วางใจได้ทั้งสิ้น

เมื่อมนุษย์ต้องให้ความไว้วางใจนั้น เขาจะต้องเผชิญลักษณะของการไว้วางใจ
ดังต่อไปนี้

1. เมื่อต้องอยู่ในลักษณะที่ต้องเลือกไว้วางใจบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะนำผลดีหรือ
ผลเสียมาให้ตน
2. เมื่อผลดีหรือผลเสียนั้นขึ้นอยู่กับกรกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลอื่น
3. เมื่อเปรียบเทียบผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการไว้วางใจ
4. เมื่อมีความมั่นใจว่า ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นผลดี เช่น เมื่อต้องออกจากบ้านไปทำงาน
เราก็ต้องหาคนมาเฝ้าบ้าน ซึ่งเขาอาจจะเฝ้าไว้อย่างดีหรือไม่ดีก็ได้ ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นจึง
ต้องขึ้นอยู่กับกรกระทำของคนเฝ้าบ้าน ซึ่งอาจจะเป็นผลดีหรือผลร้ายก็ได้ ผลดีคือบ้าน
ของเราอยู่ในสภาพเดิม หรืออาจจะเป็ผลร้ายคือ ของโดนขโมย แต่ถ้าเราไม่ไว้วางใจให้
คนเฝ้าบ้านให้เรา ผลร้ายที่เกิดขึ้นอาจร้ายแรงถึงขั้นไฟไหม้ ดังนั้นจึงน่าจะเกิดผลดีมากกว่า
ดังนั้น เราจึงไว้วางใจที่จะฝากบ้านกับคนเฝ้าบ้าน เพราะคาดว่า ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นผลดี คือ
บ้านจะอยู่ในสภาพปกติ เป็นต้น

ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นถ้าเรามีความรู้สึกว่า เราจะได้รับการสนับสนุนและ
ยอมรับ ซึ่งจะช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันต่อไป และจะต้องมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
จึงจะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น ในบางครั้งความไว้วางใจก็อาจเกิดขึ้นจากการ
ทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้วางหน้า และคิดว่ามันจะเป็นไปเช่นนั้น อย่างไรก็ตามความ
ไว้วางใจเป็นสิ่งที่สร้างได้ยากมาก แต่ง่ายต่อการทำลาย หากมีความระแวงสงสัยเพียง
นิดเดียว ความไว้วางใจที่เคยสะสมเอาไว้จะถูกทำลายไปจนหมดสิ้น ดังนั้นทุกคนควรจะได้มี
การฝึกทักษะและประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันได้มาก

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

คนเราจะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะความไว้วางใจจะทำให้เพื่อนที่คบกันมีความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือดูแล และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

แนวทางในการสร้างความไว้วางใจกันซึ่งกันและกัน มีดังนี้

1. สนิบสนุนและยอมรับซึ่งกันและกัน
2. แลกเปลี่ยนความไว้วางใจกัน
3. ไม่มีความสงสัยในความสัมพันธ์
4. ไม่ทำลายความไว้วางใจของเพื่อน เพราะจะทำให้เพื่อนเกิดความผิดหวัง

ระมัดระวังในการมีความสัมพันธ์ และหาจุดระวังที่จะให้ความไว้วางใจต่อไป

ในการให้ความไว้วางใจ จึงควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญบางประการ ดังนี้

1. ความไว้วางใจเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความยากลำบาก แต่ถูกทำลายได้โดยง่าย การที่ทั้งสองคนจะไว้วางใจและปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอได้นั้นจะต้องใช้เวลานาน แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงและไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเพียงครั้งเดียวก็อาจจะทำลายความไว้วางใจที่สร้างไว้ต่อกันได้

2. ความเข้าใจต่อสถานการณ์ขณะนั้น จะมีผลกระทบต่อการสร้างความไว้วางใจ ถ้าหากต่างมีความเข้าใจว่าสถานการณ์ขณะนั้น เป็นการร่วมกันแก้ปัญหา หรือช่วยเหลือกัน ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นมา แต่ถ้าหากต่างก็มีความเข้าใจว่าเป็นสถานการณ์แข่งขัน ก็เป็นการยากที่จะสร้างความไว้วางใจขึ้นมา

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 10

"การให้และการรับ"

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการให้และการรับ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริม
การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจและมีความสุข ทั้งผู้ให้และผู้รับ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การให้และการรับ"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการให้และการรับ
และบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง "การให้และการรับ" ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นตอนการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้และ
การรับให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัย
สรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการร่วมมือในการอ่านข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย
และการสรุป

"การให้และการรับ"

เนื้อหา

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเติบโตงอกงามขึ้นบนดุลยภาพระหว่างการให้และการรับ และจะลดน้อยถอยลงเมื่อเอนเอียงไปในด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป การจะถนอมความสัมพันธ์นี้ไว้ ทั้งสองฝ่ายจึงต้องให้และรับซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดลักษณะเช่นนี้ไปเสียแล้ว ก็ไม่อาจจะเรียกหาชดเชยจากอีกฝ่ายหนึ่งได้

หากการให้และการรับมีความสมดุลมากเท่าไร ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ก็จะยิ่งงอกงามและราบรื่นมากเท่านั้น เราทุกคนล้วนแต่มีความต้องการในใจ ซึ่งจะสมหวังด้วยการตอบสนองจากผู้อื่นเท่านั้น ส่วนบุคคลที่ปฏิเสธความต้องการของผู้อื่น ก็มีแต่จะได้รับการปฏิเสธคืนไปเช่นกัน

ดุลยภาพระหว่างการให้และการรับ เป็นสาระที่มีความสำคัญอย่างแท้จริง คนผู้หนึ่งอาจจะมีความร่ำรวยทางวัตถุและความสำราญรื่นรมย์ต่าง ๆ นานา ด้วยการรับจากผู้อื่น แต่คนผู้นั้นอาจจะรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่นได้ หากปราศจากการให้เป็นผลตอบแทน เพราะเป็นหลักการพื้นฐานที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้นล้วนมุ่งไปในทิศทางที่ต้องการสนองความพอใจส่วนตน ถ้าสัมพันธภาพไม่เป็นที่น่าพอใจเสียแล้วก็จะถูกโยนทิ้งไป

การให้และการรับจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย และความสัมพันธ์ของคนเราก็จะได้รับการค้ำจุนบำรุงกำลังต่อไปด้วยกระแสแห่งการให้และการรับเช่นนี้ตลอดไป แต่หากมีเพียงการให้ หรือการรับไหลอยู่เพียงกระแสเดียว สัมพันธภาพก็จะเสื่อมถอยลงชั่วคราว สัมพันธภาพจะเริ่มส่องแสงริบหรี่และมอดดับลงในที่สุด นั่นหมายถึงว่า ไม่มีพลังใด ๆ อีกแล้วที่จะช่วยให้ความสนใจต่อกันลูกไหลลงชันมาอีก

คำว่า "ให้" หมายถึง การสละบางสิ่งบางอย่างเพื่อประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่ง มิได้หมายถึงทิศทางของการแลกเปลี่ยนกัน การให้เพื่อประโยชน์ของอีกฝ่ายโดยทั่วไปจะเกี่ยวโยงกับการเสียสละพลังงาน เวลา หรือสิ่งอื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการและความปรารถนาของอีกฝ่ายหนึ่ง การให้ที่แท้จริงจึงมีปมบอกโดยนัยว่า ผู้ให้มีความตระหนักว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็เป็นมนุษย์ที่มีชีวิต จิตใจคนหนึ่ง ไม่ใช่วัตถุหรือสิ่งที่ตนจะระบายออกมา และฉกฉวย

เอาไปแต่ฝ่ายเดียว การให้ยังแสดงถึงการยอมรับนับถือในผลประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การให้จึงเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก

คนจำนวนมากมีความสุขในการให้ผู้อื่น ส่วนหนึ่งให้เพราะว่าเขาคาดหวังจะได้ บางสิ่งตอบแทนกลับคืน หรือเพราะตระหนักว่าการให้เป็นสิ่งจำเป็นในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น คนที่มีความสุขในการให้ จึงกระทำให้ไปอย่างธรรมชาติ ส่วนคนที่มีความสุขในการให้ ก็จะ กระทำไปด้วยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ก็เป็นที่แน่นอนว่า คนเราย่อมมีการให้และการรับ ในระดับที่แตกต่างกันบางคนอาจจะให้แก่คนที่ตนเองชอบพอมากกว่าคนอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ผู้รับอาจจะจำกัดขอบเขตการรับของตนจากบุคคลพิเศษบางคน

ดังนั้น ในการให้หรือรับ จึงควรจะได้คำนึงถึงสิ่งสำคัญบางประการซึ่งจะมีผลกระทบ ต่อมิตรภาพโดยตรง ดังนี้

1. ความต้องการของผู้รับ ในการให้บางครั้งอาจเป็นเวลาสำหรับผู้รับอาจไม่มีความ ต้องการ การให้นั้นจึงเป็นการขัดเยียดให้ และผู้รับก็จำใจรับ ความชื่นชมจึงไม่เกิดขึ้น เท่าที่ควร เราจึงควรระวัง ก่อนจะให้อะไรแก่ใครควรหยุดคิดเสียหน่อยว่า ผู้รับเขาต้องการ หรือไม่ เพียงไร แล้วจึงค่อยให้ จะทำให้การให้นั้นอยู่ในจังหวะที่พอเหมาะพองามและเป็น ที่พอใจแก่ทุกฝ่าย

2. ความจริงใจของทั้งผู้ให้และผู้รับ ถ้าผู้ให้ ให้ด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้รับก็จะเกิดความชื่นชมประทับใจ แต่ถ้าผู้รับรู้ว่าผู้ให้ให้โดยหวังผลตอบแทนบางประการ การให้นั้นจะลดคุณค่าลงไปทันที

3. การกล่าวขวัญถึงการให้และการรับ ถ้าผู้ให้กล่าวเน้นย้ำถึงการให้อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะพูดกับใคร ที่ไหน คุณค่าของการให้อาจจะลดลงกว่าที่ควรจะเป็น เพราะจะเป็น การทวงบุญคุณไปโดยปริยาย และขณะเดียวกัน ถ้าผู้รับกล่าวชื่นชมการให้ของผู้ให้มากเกินไป ผู้ให้ก็จะรู้สึกพะอืดพะอมและอับอายขายหน้าแทนที่จะรู้สึกชื่นชมยินดี

4. ความรู้สึกของผู้ให้ ถ้าผู้ให้ "ให้" ด้วยโมติเรจิตจริง ๆ โดยไม่คิดดูหมิ่นเหยียดหยามหรือดูถูก แต่เป็นการให้ด้วยน้ำใจบริสุทธิ์ ผู้รับจะสัมผัสความรู้สึกนั้นได้ และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้ให้

5. การแสดงออกของผู้ให้และผู้รับ การแสดงออกของผู้รับต่อการให้ มีผลส่งต่อ

ความรู้สึกของผู้ให้มาก ไม่ว่าจะอาภัพหรือคำพูด รวมทั้งการกระทำ มีหลาย ๆ ครั้ง ที่ผู้ให้เกิดอาการ "สะอึก" ต่อการรับของผู้รับ โดยที่ผู้รับอาจไม่เจตนาหรือเพราะไม่ทันระวัง และผู้ให้เป็นผู้ที่รับความรู้สึกได้ไว แต่ในขณะที่อยู่กับผู้ให้ ให้ความไวด้วยความบริสุทธิ์จริง ๆ แต่ไม่ทันระวังในด้านการแสดงออก ทำให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจได้เช่นกัน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการให้และการรับ

ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน จำเป็นจะต้องมีทั้งการให้และการรับ เพราะจะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับมีความสุข

การให้สามารถทำได้ทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านวัตถุสิ่งของ

1. การให้ทางด้านจิตใจ ได้แก่

1.1 การให้ความรัก ให้ความปรารถนาดี มีเจตคติที่ดีต่อกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน

1.2 การให้ความเมตตากรุณา ปรารถนาอยากให้ผู้ที่มีความสุข และ

ต้องการให้ผู้พ้นจากความทุกข์ทรมาน ปัญหา อุปสรรค หรือความผิดหวังต่าง ๆ

2. การให้ทางด้านวัตถุสิ่งของ โดยการให้สิ่งของ เครื่องใช้เมื่อเพื่อน

ขาดแคลน และเราสามารถแบ่งปันให้เพื่อนได้

ในการให้และการรับควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ต่อไปนี้

1. ความต้องการของผู้รับ จึงจะเป็นความพึงพอใจ ชื่นชม และไม่เป็นการยึดเยียด และจำใจของผู้รับ

2. ความจริงใจของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ให้ด้วยความจริงใจ เต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้รับรับด้วยความชื่นชมอย่างจริงใจมิใช่เป็นการเสแสร้ง

3. การกล่าวขวัญถึงการให้และการรับ ผู้ให้ไม่กล่าวซ้ำเน้นถึงการให้ เพราะจะทำให้คุณค่าของการให้ลดน้อยลง เป็นการทวงบุญคุณ ในขณะที่เดียวกัน ผู้รับกล่าวขอบคุณด้วยความซาบซึ้ง และชื่นชม มิใช่กล่าวเยินยอผู้ให้จนมากเกินไป ทำให้ผู้ให้รู้สึกพะอืดพะอมและอับอาย

4. ความรู้สึกของผู้ให้ ผู้ให้ให้ด้วยความรู้สึกยินดีและเต็มใจ มิใช่คิดดูหมิ่นเหยียดหยามหรือดูถูก

5. การแสดงออกของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้แสดงการให้ด้วยความนุ่มนวลอ่อนโยน ไม่ทำให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจ ผู้รับ รับด้วยความระมัดระวัง ไม่แสดงอาการปรีชาหรือคำพูด และการกระทำอื่นใดที่ไม่สุภาพ อันจะทำให้ผู้ให้เกิดอาการ "สะอึก" ต่อการรับของตน

โปรแกรมการให้ข้อสังเกต

ครั้งที่ 11

"การให้ความช่วยเหลือเพื่อน"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการให้ความช่วยเหลือเพื่อน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารอัดสำเนา เรื่อง "การให้ความช่วยเหลือเพื่อน"

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือเพื่อนและบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อสังเกตเรื่อง "การให้ความช่วยเหลือเพื่อน"ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อน ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนมาทั้งหมด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการให้ความร่วมมือ ความกระตือรือร้นในการอ่านข้อสังเกตและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 12

"ปัจฉิมนิเทศ"

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนถึงข้อคิดต่าง ๆ อภิปรายและสรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ได้จากการได้รับข้อเสนอแนะ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ 1. เทปเพลงและวิทยุเทป
2. ดอกไม้ จำนวน 12 ดอก

วิธีดำเนินการ

1. "ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป สิ่งที่ได้จากการได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ผู้วิจัยเปิดเพลง "ดอกไม้ให้คุณ" และนำดอกไม้วางบนมือของนักเรียนทุกคน

4. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการให้ข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียน
กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

ชื่อ.....ชั้น.....

ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของ
นักเรียน ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับที่	รายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	กลัว					
2.	สบายใจ					
3.	ตื่นเต้น					
4.	อบอุ่น					
5.	สนุก					
6.	กระตือรือร้น					
7.	น่าเบื่อ					
8.	อึดอัด					
9.	เฉย ๆ					
10.	อื่น ๆ ได้แก่.....					
						

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเกี่ยวกับสัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อน หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับที่	รายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เข้าใจความรู้สึกและการ - แสดงออกของตนเอง					
2.	เข้าใจความรู้สึกและการ - แสดงออกของเพื่อน					
3.	รู้จักการเป็นผู้ฟังที่ดี					
4.	รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น					
5.	รู้จักกล้าปฏิเสธ					
6.	รู้จักรับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน					
7.	รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด					
8.	มีความไว้วางใจซึ่งกัน - และกัน					
9.	รู้จักการให้และการรับ					
10.	รู้จักช่วยเหลือเพื่อน					

3. ประโยชน์ที่นักเรียนคิดว่าได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับที่	รายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	รู้สึกสนุกที่ได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม					
2.	ได้รับความรู้และ ประสบการณ์เพิ่มเติม					
3.	ทำให้เกิดความสามัคคี ในกลุ่มสมาชิก					
4.	ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อเพื่อน					
5.	มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
6.	กล้าแสดงออก					

4. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อครูผู้ดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

1. การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
2. คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
3. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตาราง 5 การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ข้อที่	ก	ข	ค	ข้อที่	ก	ข	ค
1.	0'	1	2	16.	2	1	0
2.	0	2	1	17.	2	0	1
3.	2	1	0	18.	2	0	1
4.	2	0	1	19.	0	2	1
5.	0	1	2	20.	0	2	1
6.	2	0	1	21.	0	2	1
7.	0	1	2	22.	0	1	2
8.	0	1	2	23.	1	2	0
9.	2	0	1	24.	2	0	1
10.	0	2	1	25.	0	2	1
11.	0	2	1	26.	0	2	1
12.	0	2	1	27.	1	0	2
13.	0	1	2	28.	2	0	1
14.	2	0	1	29.	2	0	1
15.	0	1	2	30.	1	2	0

ตาราง 6 คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
1.	2.85	16.	3.68
2.	3.21	17.	2.56
3.	2.06	18.	3.53
4.	1.80	19.	5.44
5.	1.85	20.	2.94
6.	2.64	21.	3.44
7.	2.54	22.	1.81
8.	2.54	23.	3.43
9.	3.57	24.	3.09
10.	1.81	25.	2.59
11.	2.19	26.	4.35
12.	3.64	27.	3.35
13.	3.07	28.	3.44
14.	3.07	29.	7.40
15.	2.28	30.	5.53

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

ตาราง 7 แสดงคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วม
กิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1.	41	46
2.	35	39
3.	38	42
4.	47	54
5.	46	51
6.	37	42
7.	49	54
8.	45	51
9.	48	53
10.	40	48
11.	43	50
12.	46	52

ตาราง 8 แสดงคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับ
ข้อเสนอแนะ

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1.	34	40
2.	37	42
3.	45	46
4.	40	42
5.	48	50
6.	37	39
7.	46	47
8.	50	56
9.	47	49
10.	41	45
11.	46	51
12.	38	42

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววิมล หนองพงษ์

เกิดวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2506

สถานที่เกิด จังหวัดนครนายก

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 42 หมู่ 5 ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์
จังหวัดนครนายก 26120

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 5 รักษาการนักวิชาการศึกษา 6
ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวัฒนธรรม ฝ่ายส่งเสริมการศาสนา
และวัฒนธรรม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครนายก

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนองครักษ์ อำเภอองครักษ์
จังหวัดนครนายก

พ.ศ. 2524 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา อยุธยา
กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2528 วท.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) จากมหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2538 กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร